

D.	6	13	20	27
S.	7	14	21	28
Ch. 1	8	15	22	29
P. 2	9	16	23	30
J. 3	10	17	24	
Sh. 4	11	18	25	
Y. 5	12	19	26	

RESUBLIKA BOSH PROKURATURASIDA

КОМИССИЯ ЙИГИЛИШИ БЎЛИБ ЎТДИ

РЕСПУБЛИКА Бош прокуратурасида Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги вояга етмаганлар ишлари бўйича комиссия ва Ўзбекистон хотин-қизлар кўмитасининг қўшма йиғилиши бўлиб ўтди.

Уни Республика Бош прокурори, мазкур комиссия раиси Р.Қодиоров бошқарди.

Йиғилишда Вазирлар Маҳкамасининг шу йил 7 сентябрдаги «Республика болалар иқтимоий мослашуви марказини ташкил этиш тўғрисида» қароридан келиб чиқадиган вазифалар Андижон, Фарғона ва Наманган вилоятларида иқтимоий муҳофизага муҳтож болаларга кўрсатилаётган тиббий хизмат ҳамда уларни спортга жалб қилишнинг аҳоли муҳофама қилинди. Унда мазкур комиссия ва Ўзбекистон хотин-қизлар кўмитаси аъзолари, «Sen yolg'iz emassan» жамоатчилик болалар жамғармаси ходимлари, шунингдек, Андижон, Фарғона ва Наманган вилояти прокурорлари, ҳокимликлар ҳузуридаги комиссия раислари иштирок этди.

Кейинги беш йилда тиббиёт соҳасига эътибор қўйиштирилиб, қишлоқ шифохоналарини замонавий тиббиёт

анжомлари билан жиҳозлашга 200 млрд. сўмдан зиёд маблаг сарфланган бўлса, сўнгги икки йилда 87 та қишлоқ врачлик пунктлари барпо этилган, 671 та тиббиёт маскани капитал таъмирланган.

Қишлоқларда малакали тиббий хизматни ривожлантириш ўз самарасини бериб, мамлакат миқёсида оналар ўлими 20 фоизга камайган.

Андижон вилояти ногиронларни соғломлаштириш марказидаги ўринлар сони 2 баравар оширилган, вояга етмаганлар орасида касалланишни камайтириш юзасидан зарур тадбирлар белгиланиб, болалар ўлими ҳолати камайишига эришилган. Оммавий спортни ривожлантиришга бўлган ташаббуслар қўллаб-қувватланиб, Избоскан туманида 500 томошабин ўрнига эга бўлган хусусий спорт мажмуаси ишга туширилган.

Наманган вилоятида уйда таълим олаётган ногирон болаларга ёрдам кўрсатиш қўлаи кенгайган. Кам таъминланган ва ногирон фарзанди бўлган оилаларни иқтимоий муҳофаза қилиш мақсадида Янгиқўрғон туманида ўқув-ишлаб чиқариш маркази ташкил этилган. Фарғона вило-

ятида ўтказилаётган «Энг яхши маҳалла ҳамшираси» танлови оналар ва болаларни соғломлаштириш тадбирларининг самарадорлигига иккуний таъсир кўрсатган.

Мамлакатда вояга етмаганларни спортга жалб қилиш борасида иккуний ўзгаришлар кўпайиб, кейинги беш йилда ўндан зиёд замонавий спорт соғломлаштириш комплекслари бунёд этилган. Жорий йилда 23 та янги ва 19 та реконструкция қилинган спорт иншоотлари фойдаланишига топширилган.

Йиғилишда мазкур соҳада мавжуд камчиликларни бартараф этиш, болаларнинг иқтимоий мослашуви муаммоларини ҳал этиш юзасидан тадбирлар ишлаб чиқиш ва болаларнинг алоҳида ночор гуруҳларини қўллаб-қувватлаш масалалари билан шуғулланувчи давлат ва нодавлат муассасаларининг фаолиятини мувофиқлаштириш билан шуғулланувчи Республика болалар иқтимоий мослашуви маркази ишини йўлга қўйиш юзасидан зарур чоралар белгиланди.

Йиғилишда Бош вазир ўринбосари, Ўзбекистон хотин-қизлар кўмитаси раиси С.Инамова иштирок этди.

Ўз мухбиримиз

JARAYON

ДЕМОКРАТИК САЙЛОВЛАР САРИ

Мамлакатимиз катта сиёсий тадбир арафасида турибди. Шу йилнинг декабр ойида бўлиб ўтадиган парламент сайловларига тайёргарликнинг муҳим босқичи бошланди. Ўтган ҳафтада Марказий сайлов комиссияси ана шу муносабат билан сиёсий партиялар вакилларига парламент сайловида партияларнинг иштирокини қўллаб-қувватладиган сайловчилар имзосини тўплаш учун белгиланган намунадаги имзо варақаларини таркатди. Маълумки, Республикада 5 та сиёсий партия рўйхатдан ўтган бўлиб, улар сайловда тенг асосда иштирок этади.

«Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси сайлов тўғрисида»ги Қонуннинг 20-моддасига асосан сиёсий партия Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан рўйхатга олинган, Олий Мажлис Қонунчилик палатасига сайловда иштирок этиш учун уни қўллаб-қувватловчи камиди эллик минг сайловчининг имзосини тўплаган тақдирдагина депутатликка номзодлар кўрсатиши мумкин. Қонунчилик палатаси сайловига тайёргарлик кўриш ва уни ўтказишни сайлов комиссиялари очик ва ошкора амалга оширадилар. Қонунчилик палатасига сайлов ўтказиш учун бир юз йигирмата ҳудудий сайлов округи тўзилиб, ҳар бир сайлов округидан битта депутат сайланади. Ҳар бир фуқаро-сайловчи бир овозга эга. Қонунчилик палатаси депутатлари фуқаролар томонидан беvosита сайланадилар. Сайловда эркин ва яширин овоз бериш таъминланади. Овоз беришчиларнинг хоҳиш-иродаси назорат қилинишига йўл қўйилмайди.

Парламент сайловида 5 та сиёсий партиянинг иштирокини қўллаб-қувватлайдиган имзоларни қалбақлаштириш ҳам қонунга биноан тақиқланади. Сиёсий партиялар шу йилнинг 17 октябрга қадар парламент сайловида қатнашиш учун барча зарур ҳужжатларни, шу жумладан имзо варақаларини Марказий сайлов комиссиясига тақдим қилишлари керак. Ҳужжатлар ва имзо варақалари топширилгандан сўнг, улар тўғри тўлдирилганлигини текшириш Марказий сайлов комиссияси томонидан ташкил қилинади. Имзо варақаларида имзолар сохталаштирилган тақдирда Марказий сайлов комиссияси сиёсий партиянинг сайловда қатнашиш ҳуқуқини рад этиш тўғрисида қарор қабул қилади.

Сайловчиларнинг имзосини тўплаш, иш, хизмат, ўқиш, яшаш жойида, шунингдек, ташвиқот юритиш ва имзо тўплаш қонун ҳужжатлари билан тақиқланмаган бошқа жойларда олиб борилади. Умуман, парламент сайловини юқори даражада, ошкора ўтишини таъминлаш мамлакатимизда демократик тамойилларнинг уйғунлигига таъмин қилиди. Бу эса ўз навбатида кўпмиллатли халқимизнинг эртанги фаровонлигини таъмин этади.

Тоҳир САИДБОБОВ,
хуқуқшунос-журналист

TADBIR

ЧЕМПИОН БИЛАН УЧРАШУВ

Республика Бош прокуратурасида марказий маҳкама ходимларининг эркин кураш бўйича 28-олимпиада олтин медали соҳиби Артур Таймазов билан учрашуви бўлиб ўтди.

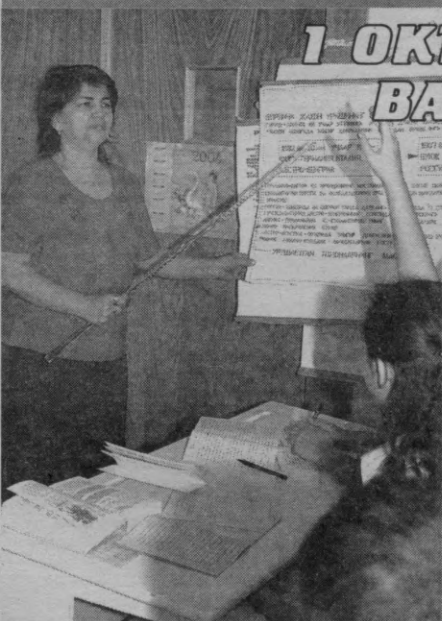
Учрашувда, шунингдек, Ўзбекистон Олимпия кўмитасининг бош котиби Малик Бобоев ва Давлат спорт кўмитаси раисининг биринчи ўринбосари Абдулла Очиловлар ҳам қатнашишди.

Тадбирда Артур Таймазов мамлакатимизда спортга берилаётган эътибор туфайли мазкур ғалабага эришганлигини, олис юрда Ўзбекистон халқининг қўллаб-қувватлашини доимо ҳис этиб турганлигини билдирди. Шу билан бирга у олимпиада таассуротлари, грэцияликларнинг урф-одатлари ҳақида ҳам учрашув иштирокчиларига гапириб берди.

Тадбирда Давлат спорт кўмитаси раисининг биринчи ўринбосари Абдулла Очилов ҳам сўзга чиқиб, олимпиада ҳақидаги фикрларини билдирди.

Учрашув прокурор-тергов ходимларида катта таассурот қолдирди. Ўз мухбиримиз

1 ОКТЯБРЬ — ҲЎҚИТУВЧИЛАР ВА МУРАББИЙЛАР КУНИ

Мавлуда Раҳимова ўн йилдан буюн Юнусовд туманидаги 17-мактабда ўқувчиларга тарих фанидан сабоқ бериб кел-

моқда. Унинг иш тажрибаси туман миқёсида оммалаштирилган.

ХАЁТ ИРОДАЛИЛАРНИ ТАҚДИРЛАЙДИ

Хикоянинг энг қизиқ тафсилоти — шу. Бир қарашда унинг хотимаси галатирокдай: нима учун одам ота-она ўз фарзандини ўзларига ўхшаб яшагани учун дуойибад қилди? Ахир, кўпчилигимиз ҳам болаларимизга «Менундай эдим, бундай қиламан. Сен нега менга (ёки бизга) ўхша-майсан?» — қабилдаги гапларни айтаман-ку! Эҳтимол, айни талаби-мизга риоя қилган болаларимиз фақат ўзимизга манзур фазилатларимиздангина эмас, ўзимиз билган, билмаган ёки бўлиб билмасликка олган қўсурларимиздан ҳам ибрат олар?

Яна бир мулоҳазаки, ҳар бир фарзанд ота-онанинг ҳаёт йўлини оғишмай такрорлаб яшаса, тараққиёт, янгиланиш, тарих гилдияларининг шунчаки айланishi эмас, олдинги ҳаёт-жиш қачон руй беради? Азиз Несин ҳикоясига шундай фикрни сингдирган мўжизам назарда тутганимиз? Мулоҳазаларни узоқ давом эттириш мумкин. Лекин бир ҳақиқат беистисно: фарзанднинг ёш қалбига ота-она сингдирган эътиқод (нинг бутунлиги, соғломлиги ва ақиллиги) бир умр унинг олам ва одамларга муносабатининг мағиз бўлиб қолади.

— Дадам Раҳмонли Ийгиталиев, Аллоҳ раҳмат қилсин, — деб эслайди Моҳинисо Орипова, — ўзлари агрономлик қилса ҳам, халқ оғзаки иҳоди бўйича дипломсиз олим эди. Халқ дostonларини кўшиқ қилиб айтарди. Эрталабдан эътиқод (нинг бутунлиги, соғломлиги ва ақиллиги) бир умр унинг олам ва одамларга муносабатининг мағиз бўлиб қолади.

Болалиқдан юрагига тушган китоб, илмга муҳаббат қатъий орузга айланди: «Тил ва адабиёт муаллими бўламан!». Болалиқнинг орузлари ўзарувчан бўлди. Қизқувчан ёш қалб кўзга ким чиройли кўринса, ўшанга ўхшагиси келаверади. Лекин катта бўлганда, йўл-йўлакай маслаҳат ёки сабаб билан мақсад олтининг бошини бурдадиганлар ҳам оз эмас.

Моҳинисонинг орузи битта эди, гўёки унинг қанчалар қатъийлигини тақдир ҳам синавдан ўтказгандай. Мақтабни битирган, биринчи йили кириш имтиҳонларидан ўтлолмади. Математика-чиқмачилик фани ўқитувчиси Йўлдошали Дорипов албатта ўқитиш ваздасини бериб совчиқўйди, тўйлар бўлди. Ушанда 1973 йили эди. Аммо Моҳинисо кўрдик, янги оиллага унинг ўқийдиган ҳам моддий томондан ёрдам бериши зарурроқ экан. Далага чиқиб кетди.

— Шундай қилиб, ўн йилдан ортиқ пахтада ишлашдан, кўрт боқиди, деҳқончилик қилди. Лекин ўқитувчи бўлиш орузи бирор кун дилимни тарқ этгани йўқ. Билимларим эсдан чиқиб қолмасин деб, ҳар йили бир марта мактаб дарсликларини ўқиб, такрорлаб чиқардим.

Нихоят, 1982 йили Қўқон Давлат педагогика институтига бордин, лекин педагогик стаж бўлмагани учун ҳужжатларини қабул қилишмади. Сўнгра у мактабга кутубхоначи бўлиб ишга кирди, кўни ўзайтирилган гуруҳлар билан шуғуллана бошлади. Шундан сўнг 1983 йилда мажбурий институтнинг сиртки бўлими талабаси бўлиш на-сиб этди. Ушанда Моҳинисо тўртинчи фарзандига ҳомиладор эди.

— Ўн йиллаб орузқилиб етганим — ўқитувчиликни бошлаганимда бир фикр ҳаёлимдан кетмасди: «Ўн уч йил далада ишлаб, кўрт болали бўлганда мактабга келган бу аёл болаларни қандай ўқитади?» — деган шубҳа-гумонларга ўрин қолдирмаслигим керак!»

Йиллар давомиди Моҳинисо Дориповнинг қандай муаллима бўлиб етишганининг унинг мактаб ўқувчилари билан боғлиқ ҳаётий далиллардан билса бўлади. У ўқитган ўқувчилар олимпиадалар голиби бўлдилар, муаллимнинг ўзи ўн йилдан ортиқроқ бўлди — туман олимпиада ҳаётияти азоси. Дарслирга янги технология жараёнлари мунтазам жорий этати, янги дарсликларни тақрибга сифати-да си-нашда республикадаги бир қатор ўқитувчилар қаторида Моҳинисо Дориповнинг ҳам ҳиссаси бор.

Аллоҳ суйган бандасига ташвиш,

гам юборади, дейишади. Бу йиллар ичиди яна бир қутилмаган қаттиқ зарба, синов бўлдики...

— 1987 йили биз — ўқитувчи ва ўқувчилар пахта теримидан 17 декабрда қайтиб мактабда ўқиш бошладик. Уч кун ўтиб математика дарсини текширгани комиссия келди. Фан ўқитувчиларидан бири бетоблигини айтиб уйига қайтиб кетди. Эрим қўқорсинфлардаги ҳамма математика дарсла-

дангасалик, баъзан лоқайдлик, баъзан эса ўз имкониятларининг ишонч-сизлигини туфайли бой берган қуч-қувват, иқтидор, билим ва малакаларинг кў-ўп эканлигини англайверасан. Нималардандир ёки қимлардан-дир нолиш, ўзгаларни керак-но керак таҳлил этиш ўрнига яхши ниятларинг сари интилавериш Аллоҳ олдида ҳам, бандалари қаторида ҳам юзининг ёруғ, мартабанинги улуг қилишини тан олаверасан. Бугун Фарғона вилоят Бувайда туманидаги 39-мактабнинг она тили ва адабиёт ўқитувчиси Моҳинисо Дорипова Республика тил

Турк ёзувчиси Азиз Несиннинг бир хикоясида ёзилишича, чумоли ота-она, балик ота-она, ит ота-она ўз боласига насихат қилишибди. Чумолилар ўз зўриёдида «Чумоли бўлиб яшанг, биз қандай ҳаёт кечирган эсак, сиз ҳам шу йўлдан бориш», — дейишибди. Болалари бу ўғитга тўла амал қилишибди ва чумоли ота-она ўлаётганда болаларидан рози бўлиб, дуо қилиб қўз юмишибди. Баликнинг чурвакалари ҳам ота-онанинг «Балик бўлиб, биз каби яшанг», — деган пандига садоқатли ўлғайгани учун ота-она балик улардан рози бўлишибди. Итлар ҳам...

Ота-она одамлар ҳам ўз фарзандлари ақлини таний бошлаганидан «Одамай яшанг! Биз юрган йўлдан бориш», — деб тинмай таъкидлашибди. Ўғил-қизлари уларнинг насихатига садоқатли бўлишибди, ҳаётда ота-онани каби яшабдилар-у, лекин улар вақти-соати етиб, рози-ризолик айтиладиган пайтда фарзандларидан норози бўлиб дунёдан қўз юмишибди.

рини ўтди, уларни қузатган комиссия аъзолари яқиний муҳомада «Қони-қарли» деб баҳолашди, протоколлар-ни тўлдириб, имзолаб кетишди. Бир ойдан кейин туман микёсида матема-тика фани ўқитишчи муҳомамақилин-ди. Шунда маърузачи эримнинг дар-сини «Қониқарсиз» деб эълон қилади. Ўзига ишонган, ориятли инсон эди. Мақлибдан кўзлари қизариб, боши қаттиқ оғриб қайтди. Кечқурун уйкуга ётганим...

Бир ноҳақлик, яъни кейинчалик маълум бўлишича, қайсидир бир раҳ-барнинг: «Хамма дарсларни мактаб-верманлар, танқид ҳам бўлин», — деган талаби билан «қониқарли»нинг «қониқарсиз»га айлантирилиб, қайта ҳужжат тузилиши турмуш ўртоғи-нинг қирққа етмаган умрини ҳазон қилди, олти фарзандни отадан айир-ди, Моҳинисонинг зиммасига ҳам оналик, ҳам оталик масъулияти юк-ланди.

Баъзан тош, метин ерларни ёриб чиққан гулу гиёҳларга термулганим-сиз? Улар шу қадар чиройли, ҳаёт сари интилувчанки, қанчалар машақ-қатни ёриб ўтаётганидан нишона ҳам бўлмайдик кўринишида. Моҳинисо би-лан сўхбатлашганинг сайин баъзан

ўқитувчилари аңкуманларининг фаол иштирокчиларидан бири. Республика Халқ таълими илмий методик мар-кази азоси. Ўндаги интилувчанлик, би-лимга меҳру муҳаббат фарзандла-рига қондан, қундали ҳаёт сабоқла-ридан ўтган: икки фарзанди олий маълумотли, икитаси талаба, битта-си — тадбиркор, Умидаҳон — ўқувчи. Дарвоқе, Эркинсон билан Иқромжон ҳам биринчи йили кириш имтиҳонла-ридан ўтшолмаган, ишлаб, ўқиб ке-йинги йиллари талаба бўлишганди...

Мақола аввалдада мазмун қисқа баён этилган хикояга қайтмоқчиман. Балки бу мухтасар хикояда ёзувчи болаларига ота-оналари инсоният тўлган энг олижаноб, эзу, ибратли тақрибаларга асосланиб тарбия бе-ришлари керак, деган гоғич яна таъ-кидламоқчидир. Дунё маънавий бой-ликларининг ҳазинаси — китоблар, халқ оруз-истакларининг гузал умри эртақлар, дostonлар қарамонлари-нинг ҳаёти тимсолида дипломсиз олим — Раҳмонли Ийгиталиев ўз фарзанд-ларига таълим-тарбия берганда шу боқий ҳақиқатга амал қилган бўлса, ажабмас.

Гулгун СУЛТОНОВА,
ЎзДЖТУ талабаси

Тўрақўрғон туманидаги 41-умумтаълим мактаби қолоқ билим масканларидан ҳисобла-нади. Бунга сабаб, аввало, мактабнинг асосий биноси 1962 йилда қурилган, эски, ёрдамчи бинолари эса мослаштирилган бўлиб, улар ҳар йили номигагина жорий таъмирдан чиқарилади, ҳолос. Иккинчидан, бу ерда на спорт майдончаси, на мактабни ташқи муҳитдан ажратиб турган девор бор. Шу боис болалар эрта тонгда мактабга турли томондан кириб келишарди. Ҳатто бу ўқув масканининг худуди бир маҳалла учун кўча вазифасини ҳам ўтарди.

ПРОКУРОР

Ўқув йили бошланishi олдида туман прокурори Ш.Раҳимов халқ таълими бўлими мудири билан биргаликда Республика Президен-тининг «2004-2009 йилларда мактаб таълимини ривожлантириш Давлат умумийлиги дastури тўғрисида»ги Фармони ҳамда Вазирлар Мажа-масининг «Вояга етмаганлар ишла-ри бўйича комиссиялар фаолиятини тақомиллаштириш тўғрисида»ги қаро-ри қандай бажарилаётганини ўрганиш мақсадида таълим муас-саларидаги шаврот, ўқувчиларга яра-тилган имониятлар билан танишди. 41-умумтаълим мактабига келгач, узоқ ўйлашиб қолди ва «Шу мактабни оталиққа оламиз», деди. Эртаси кўни шу худудда жойлашган «Олтин во-дий» ширкат ҳужайли, «Равнак» қури-лиш фирмаси, қишлоқ фуқаролар

Билимларга
тезда эга бўлишининг
доно устозга
самимий
муҳаббатли
бўлишдан ўзга
йўли йўқ.

Сон-ЎЗИ,
Хитой файласуфи

Мен ўқитувчи эмасман. Муаллимликни даъво ҳам қилмайман. Шундай бўлса-да, баъзида жуда-жуда ўқитувчи бўлигим, болаларга ўзим ёқтирган фандан астойдил дарс ўтгим келаверади. Ким билади, бу туйғу менга қаердан келади? Балки ўқитувчилар оиласида вояга етганлигим-у, бу касбнинг ўзига ҳос сирларидан озми-кўпми хабардорлигим туфайли шундайдир. Яна ота касб, деган гаплар ҳам бор.

Ёшлигимдан буён кўп такрорланадиган бир ҳолат ҳеч ёдимдан қимқайди. Бозоргами, туман марказизгами бординида, умуман уйдан олисроққа чиққанимизда отам билан қуюқ қўришади-ган, домла деб ҳурматини жойига қўядиганлар жуда кўп учрарди. Улар орасида бўйинбоғ таққан ўқитувчини ҳам, оқ халат кийган шифокорни ҳам, кетмон кўтарган деҳқондан тортиб машинасига сиймай ўтирган амалдорни ҳам учратиш мумкин эди. Бу ҳолдан таажабланиб изох сўраганимда отам кулимсираганча «ўқувчиларим» деб қўярди. Шунда падари бузрукворим кўзимга бошқача кўриниб кетиб, қалбимда унга, барча устозларга нисбатан ҳурмат яна ҳам ортиб кетарди.

Хуллас, бу касбнинг қанчалик машаққат-ли ва масъулиятли эканлигини отам-нинг эрта туриб ишга отланишида, ҳориб-чарчаб уйга қайтишида ва жуда чарчаган бўлишига қарамай ярим кечагача чироқ ёруғида ўқувчилар дафтарига кўзи тикиб ўтиришида кўл қўрганман.

Қадимдан шарқда устозни отадек улуг дея қадрлашган. Боласини муаллим қўлига топшираётди, «эти сизники, суяги бизники» дея ишонч билдиришган. Бу бекорга эмас, албатта. Боланинг келажиги бевосита ўқитувчига боғлиқлигини яхши англаб, қандай бўлмасин фарзандини ўқитишга, саводли қилиш-га интилишган. Ҳўш, ҳозир ҳам ўқитувчилар қадрланаётими? Уларнинг ҳаياتиятдаги ўрни қандай?

Агар билсангиз, юртимизнинг чекка қишлоқларида бюджет ҳисобига ишлайдиган муассасалар жуда кам. Мактаблар шулар сирасига қиради. Шунинг учун бўлса керак, қишлоқ мактаблари-да ўқитувчилар ўрни анчайин талаш бўлади. Сараланиб-сарала-ниб яхши ўқитувчи олимсига яхши, маъодо алфифи калтак дейдиган «ўқитувчи»ларга йўлиқиб қолса, ўқувчиларнинг

қолига маймунлар йилгани аник. Яқинда Жиззах вилоятининг чекка бир туманида яшайдиган танишим тўй қилди. Тўйга бориб, яхши кийинган тўрт-беш киши билан бирга ўтириб қолдим. Бироз ўтигач, улар қишлоқнинг зейлиси саналмиш ўқитув-чилар эканлигини билдим. Олдиларидаги арокдан «юзта-юзта отиб» олишгач, даст-лабки тортинчоқликдан асар ҳам қолмади. Ўқув йили бошланган пайт эмасми, уларнинг гурунги қандай ишлаётгани, ҳафтасига неча соат дарс олгани тўғрисида эди. Ёнимда ўтирган, кўринишидан 35-40 ёшлардаги ўқитувчи гап бошлаб қолди.

АЙЁМНИГИЗ МУБОРАК БЎЛСИН!

Ҳаётда ҳар бир инсон юксак уфқларни кўзлаб яшайди. Тинмай ўқийди, ўрганади, меҳнат қилади. Лекин барбир инсон қаерда ишламасин, қандай муваффақиятга эришмаса ҳам ўргатган, таълим-тарбия берган устозини унута олмайдик. Ўқитувчилар гўё ёнингизда юриб «қўи, ўрган, ақли бўл» деяётгандай тулолаверади.

Устозлар ўғити вожиб бўлди, 1971 йили Махтумқули номидаги ўрта мактабни тугатиб ТошДўнинг ҳуқуқшунослик факультетига қабул қилиндим. 1977 йил мажбур даргоҳи муваффақиятга битириб, кўп йиллар Беруний, Тўртқўл туман прокуратураларида, Қорақалпоғистон Республикаси проку-ратурасида прокурор ёрдамчиси бўлиб ишладим.

1992 йилдан бери Беруний туман прокуратурасида терговчи лавозиминида ишлаб келмоқдам. Ниятим, устозлар насихат қилганда халқимга ҳалол ва сидқидилдан хизмат қилиш. Уларнинг юзини ерга қаратмаслик.

Байрам баҳона биринчи ўқитувчим марҳум Омоғонгегга ога Гелдиевнинг оила аъзоларини, ўқитувчиларни С.Қўқоров, К.Отагелдиев, И.Эрналов, Б.Сармонов, мактабимиз директори Ўрозбой оғаларни чин дилдан таъбриқлайман.

Машаққатли, аммо шарафли ишларингизда зафар ёр бўлсин.
Аскар БАЛТАКОВ,
Беруний туман прокуратураси терговчиси

АЗИЗ ҲАҚИҚАТЧИЛАР, МУХТАРАМ МУАЛЛИМЛАР!

ОТАЛИГИДАГИ МАКТАБ

йигини раҳбарлари, қўлидан иш келадиган 3-4 нафар тадбиркор мактабга тақдим қилинди. Проккур уларни бу ердаги шароит, синф хоналари ва мактаб ҳудудидаги ачинарли аҳвол билан таништириб, болалари шундай шароитда билим олаётганидан ўзлари уялиб қолганини ва мактабга ёрдам беришга киришди.

Август ойида синф хоналари жорий таъмирдан чиқарилди. Мактаб ҳовлисида спорт майдончаси барпо этилиб, унинг атрофи ва билим маскани ҳудуди девор, замонавий панжаралар билан ўралди. Мактабга кираверишда муҳташам дарвоза ўрнатилиб, унинг ёнига мўъжазгина қоровулхона ҳам қўрилди. Эндиликда мактабга кириб- чиқаётган ҳар бир киши навбатчининг назоратида бўлади. Хуллас, бир ой давомида ҳашар йўли билан 11 млн. сўмлик қурилиш-таъмирлаш ишлари амалга оширилди.

— Ёш авлудни ҳар томонлама баркамол қилиб тарбиялаш кўп жиҳатдан таълим-тарбия муассасаларида яратилган шарт-шароит ва соғлом маънавий муҳитга боғлиқ, — дейди туман прокурори. — Шу боис биз ўқув йили бошланишидан олдин тумандаги барча билим масканларда бўлди. Ўқув йилига тайёргарлик сўст бораётган 3 та мактабнинг барчасида ҳашар ташкил қилиб. Бу ишларда биз фақат ташкилотчилик қилиб, маҳаллий раҳбарлар, ишби-

лармонларнинг бошини қовуштирдик, холос. Ахиллик, ҳамжихатлик боис ҳамма ишлар кўнгилдагидек бўлди. Натижада туманимиздаги барча ўқув масканлари 100 фоиз тайёргарлик билан ўқувчиларни ўз бағрига олди.

Биз прокурор таъкидлаган мактабларда бўлди. Улардаги меҳнат жамоаларининг барчаси прокуратура ходимларидан миннатдор эканлигини таъкидлаб, улар ҳақида илқ фикрлар айтишди. «Биз туман прокуратураси оталиғидаги мактабимиз», дея фахрлиниш билан бира, зиммаларидаги масъулият ҳам ортанилигини таъкидлашди. Қарорда бўлмайлик, ҳар бир мактаб дарвозаси олдида навбатчи ўқитувчилар турганлигини, мактаб ҳудудида кириш-чиқиш қатъий назоратта олинганлигини гувоҳи бўлди.

Бугунгикун, давр талаби шу. Зеро, дунёнинг турли жойларида рўй бераётган террорчилик ҳаракатлари, айниқса, дунёни ларзага солган Беслан фожiasi ҳаммани ҳушёрликка, огоҳликка ундайди. Шу нуқтаи назардан қараганда, Тўрақўрғон туманида амалга оширилаётган ишлар ибрат олса аризуликдир.

Абдуҳошим МАДАТОВ,
«Нишқу» муҳбири

СУРАТДА: Туман прокурори ёрдамчиси Шерзод Тўхтабоев 41-мактаб ўқувчилари билан болаларнинг ҳалқаро ҳуқуқ нормалари ҳусусида суҳбатлашмоқда.

Вазир ёки қўмондон, шоир ёки ёзувчи, раис ёки оддий ишчи бўлишидан қатъи назар ҳар бир киши ўқиш ва ёзишни, қўшиш ва кўпайтиришни, бундан ташқари жамоат жойларида ўзини тутишни, катталарни ҳурмат, кичикларни иззат қилишнинг илк бор мактабнинг биринчи синфида биринчи муаллимдан ўқитишни табиий.

БИРИНЧИ МУАЛЛИМАМ

Довруги оламини тутган зотлар ҳам болаларига муаллимдан сабоқ олган, ҳарф ўрганган. Шу сабаб барча замонларда эл орасида муаллимнинг обрўи баланд бўлган. Эҳтимол шунданмики, ҳазрат Навоий ҳам ўзининг бир ҳикматли сўзида шундай дейди:

«Ҳақ йўлида қим сенга бир
ҳарф ўқитиши раисга ила,
Айламак бўлмас адо ҳаққин
онинг юз сансга ила»

яъни меҳнат қилиб, азият чекиб, сенга битта ҳарф ўргатган кишининг ҳаққини юзта хазина бериб ҳам адо этиб бўлмайди.

Инсон тугилиб, мактаб ёшига етгач, ўн-ўн бир йил муаллимлардан сабоқ олиб, вояга етади. Мактабни тутатган, мустақил ҳаётга қадам қўйди.

У мустақил ҳаётда қандайдир зафарларга эришиши, эл тилига тушиши мактабда олган тарбияга боғлиқ.

7 ёшга тўлиб, Самарқанд вилоят Сибё туманидаги Абу Али ибн Сино номидаги 1-сонли мактабнинг 1-синфга борган биринчи куним ҳамон кўз олдимида... Бизни биринчи муаллимимиз Эркиной опа Сатторовасинча етаклаб киргизганди. Биринчи кунлари опа бизга синфда ўзимизни қандай тутишимиз, партада қандай ўтиришимиз, каламини, рўнани қандай ушлашимиз лозимлигини ўргатган.

Аммо опамизнинг энг катта хизмати бизни ҳар доим адолатли бўлишга, адолатни қарор топтириш учун куралишига ўргатганида, деб ўйлайман.

Қизиқ бир воқеа эсимда. 4-синфда ўқётганимизда (опа бизни 5-синфгача ўқитган) синфимизда текканга тегиб, тегмаганга кесак отадиган Олим деган бола бўларди.

Бир кун у синфимиздаги икки-

учта болани, бир-иккита қизни қаттиқ хафа қилган. Шунда опамиз уни доска олдида чиқариб, бизларга қарата «қўрқинларми болалар, биз бугун Олимга жазо берамиз. Аммо бу жазо адолатли бўлиши керак, чунки биз унга жазо бериш орқали хафа бўлган синфдошларининг топталган ҳуқуқларини тиклаймиз» деганди ва Олимга тегишли жазо берганди.

Мактаб даври кўз очиб юмгунча ўтиб кетди. Олий ўқув юртини битириб, терговчи бўлиб ишлаш бошладим. Жиний жазоларнинг либераллаштирилиши тўғрисида қўнун чиқиб, прокуратура жазолаш органдан фуқароларнинг ҳақ-ҳуқуқларини ҳимоя қилувчи органга айлантирилган, опамиз ўша вақтларда қанчалар ҳақ бўлганини тўлиқ англаб етгандайман.

Ҳозирги кунда мен ҳам терговчи сифатида жиноятчиларга адолатли, қонуний жазо берилишига ва шу йўл билан жиноятчининг ноқонуний қилимишидан жабрланган ўғлаб фуқароларнинг топталган ҳақ-ҳуқуқларини тикланишига ўз ваколатларим доирасида иштирок этаман. Қўлоғимда эса биринчи муаллимимнинг тўполончи Олимга жазо бераётганида айтган сўзлари қаранглаб тургандек бўлади.

Масежон СУЛТОНОВ,
Акмал Икромов туман прокурорининг ёрдамчиси

ИБРАТЛИ ҲАЁТ ЙЎЛИ

Кишини йиллар ва шу йилларга жо бўлган ҳаёт кўйларини, тахрибга, ютуқлар ва мағлубиятлар тартибидан, қарқайди. Бирини қўриб фикр, бирини қўриб шўр қилишга ўргатади. Мухим, инсон бебаҳо умрини яхшиликларга, эзгуликларга сарфлай билиши ва унинг ўтаётган ҳар дақиқасидан унумли фойдалана олишида. Суд, прокуратура тизимида фаолият кўрсатаётганларнинг умр йўли янада масъулиятли.

Ислом ака Асатов мана шундай ҳаёт йўли синаотларидан ибратомуз яшаб ўтаётган бахтли инсонлардан биридир.

У Навоий вилоятининг Нурота туманида вояга етди. 1971 йилда Тошкент Давлат университетини ҳуқуқшунослик мутахассислиги бўйича таомиллаган, ишчи Нурота туман Ҳарбий ҳисобот стилининг бошлиги вазифасида бошлаган эди. Кейинчалик Нурота туман судининг котиби, ижроси, Нурота туман прокурорининг терговчиси, Булунгур туман прокурори, Самарқанд вилоят прокуратурасининг терговчиси, Самарқанд шаҳар прокуратурасининг катта терговчиси, Самарқанд туман прокуратурасининг терговчиси, вилоят прокуратурасининг умумий назорат бўлими прокурори вазифасини бажарувчиси, Сибё туман прокурорининг ёрдамчиси, Бо-

ғишамол туман прокурорининг ёрдамчиси, катта ёрдамчиси, вилоят прокурорининг ташкилий назорат ва таҳсилот бўйича ёрдамчиси вазифаларида ҳаётий билим ва шижоатини сарфлаб, меҳнат қилди. Санаб ўтишда оддийгина туолган билан, бу сўзлар ортда масъулиятли меҳнат, жўшқин ҳаёт, эслашга аризулик чизилган ётади.

Яқинда ҳамкасбимиз ҳаёт йўлининг 60-лаҳзасини нишонлади. Қобил фарзандлар, ўғлаб набиралар, шогирдлари камарбаста дўст-ёрлар даврасида юбилер чечриси яна ҳам ёрқинлашиб, нурунийлашиб кетгандек эди.

Ха, ёшларга хос бу шижоат ҳали узок йиллар Ислом Асатов танида сақланиб қолшидан умидворимиз. Зеро, у киши ҳамон Самарқанд вилоят прокурорининг фуқаролар муносабатлари ва хатлар бўйича катта ёрдамчиси лавозимига фаолият кўрсатиб келаётди.

Мавриди келгани боис биз ҳам адолат тантанаси йўлида кадр ва эъзоз топанг ҳурмати касбдошимизни юбилей муносабати билан чин дилимиздан муборакбод қиламиз. Яна кўп йиллар сафимизда олға қадам ташлаб, устозлик қилишларини тилаймиз.

Исматилла ЙЎЛДОШЕВ,
Самарқанд вилоят прокурорининг катта ёрдамчиси

— Бу йил ҳафтасига ўн олти соат дарс олдим. Бошимни оғритиб юрамани болаларнинг кўзига ёмон кўринибди? Тушгача номигагина бориб келаман, менга стаж ўтиб турса бўлди.

Узимни танитмаган ҳолда суҳбатга аралашаман:

— Дарсни ҳам номинга ўтсангиз керак?
— Унисини уришиб, бунисини тергаб юрамани? Битта латифа айтиб бераман, ўзлари билан ўзлари андармон бўлиб қолишди. Болалар қўшиш-айириш, ўқиш-ёзишни билса бўлди-да. Қолганини катта бўлса ўзлари эп-лаб кетишади.

мойга ботиб юради, тракторчига берадиган қизимиз йўқ дея совчиларни қайтаришарди. Ҳозир бутунлай акси. Кўёв бўлишни ўқитувчи дейилса, «э, қўй, ўқитувчи бўладиган бўлса қосаси оқармайди» дейишади. Тракторчи бўлса «ха унинг топиш-тутиши яхши, ҳамманинг иши тушади» деб рози бўладиган бўлган...

Бу гапдан кейин даврдада ўзимни бегона ҳис қила бошладим. Мени кўпдан-кўп саволлар қўйнай бошлади. Фарзандларимизнинг тақдирини ишониб топишрадиган устозларимиз қандай қилиб бу даражага тушиб қолди? Улар ўқитаётган болалардан келажақда кимлар етишиб чиқади? Фақат қўшиш-айиришу

ларни санъат мамлакатининг фуқаросига айлантириб қўядиган, менда журналистикага қизиқиш уйғотган тил-адабиёт ўқитувчимиз Ҳалима опани ҳам жуда яхши эслайман.

Ҳозирги пайтда республикамизда ўқитувчилар тайёрлайдиган қўлаб университет, институт ва коллежлар мавжуд. У ерларда етишиб чиқаётган мутахассислар эса халқ таълими тизимидаги ўқитувчиларга бўлган эҳтиёжни маълум даражада қондирмоқда. Шу ерда бир савол туғилади. Ўша ўқув юртларига қираётганларнинг ҳаммаси ҳам бу касбни сидқидилдан танлаганмикан? Битираётганларнинг ҳаммаси мактабларга қайтиб бораёптими?

Қўшимчимиз ўғли бу йил пединститутга кирди. Кечагина уни йўлда учратиб қолиб, ўқишга киргани билан табрикламоқчи бўлдим.

— Табриқлайман, ўқишга кирибсан!

— Раҳмат, ака!

— Ўқини битириб ўқитувчи бўлар экансан-да энди.

— Ҳе, қаёқда? Биринчи қурсдан кейин юрфака «перевод» қиламан.

— Унда нега ҳужжатларингни пединститутга топширдин? Ё ўқитувчи бўлишни хоҳламайсани?

— Ҳе, ўқитувчи бўлишни ёшлигимдан жиним суймайдим. Шунчаки дадам ҳозирча ўқиб тур, кейинчалик бошқасига «перевод» қилдириб бераман деди. Яна «военка» (бу ерда ҳарбий кафедра назарда тутиляпти)си бор деб ўйлагандик. Агар бўлганда ўқиш-

ни битирганимдан кейин «военный»-да ишлардим.

— «Военка»-си бўлмаса ўқитувчилик ҳам яхши-ку? — деб талабани синамоқчи бўламан.

— Нимаси яхши? Ўқитувчининг ойлиги билан ҳозирги замонда яшаб бўлармиди? Яна соғлигим ҳам ўзимга керак.

— Фақат сен шундай қилмоқчимсан ёки курсдошларинг ҳам...

— Курсимиздаги ўғил болаларнинг кўпчилиги шундай қилмоқчи. Ўқитувчи бўлишни унчалик хоҳлашмайди...

Бир томондан қўшимчимиз ўғли тўғри қилди. Ёшлигидан ўқитувчиликни жини суймайдиган киши келажақда қандай қилиб болаларни ўқитиши мумкин? Унда нега бу ўқишга топширдир? Нахотки муаллим бўлиш шунчалик осон бўлса?

Ҳайвон ўргатувчи ўз номи билан ҳайвонларга нималарнидир ўргатади. Лекин улар Навоий бобомиз айтганидек ит бўлади, эшак бўлади, асло одам бўлмайди. Ўқитувчиларимиз эса улардан фарқли равишда одам боласини, онгли мавжудотни тарбиялайди. Уларга дунёни ўргатади. Мақола бошида ўқитувчи бўлишни, болаларга дарс ўтишни хоҳлайман дегандим. Минг афсуски, бу қўлимдан келмайди. Йўқ, ойлиги камлиги ёки бошқа сабабдан эмас. «Илоҳини топанлар»нинг ўқитувчи бўлиш осондир. Лекин ростокам, фидойи ўқитувчи бўлиш нақадар қийин.

Фозил МАМАШАРИПОВ,
«Нишқу» муҳбири

БЎЛИШ ОСОНМИ?

Суҳбатдошимнинг шу гапидан сўнг ўзимни тутиб туролмадим:

— Сизнинг вазифангиз ўқитиш шекилли...

— Нима, энди вазифам ўқитиш деб «невриний» бўлишим керакми? Берадиган ойлиги дўкондаги қарларимга ҳам етмайди.

— Э, ҳозир муаллимларнинг ҳам обрўси қолмади, — суҳбатга аралашди сочларига оқ оралаб қолган яна бир ўқитувчи. — Авваллари бирон жойга қиз сўраб бориладган кўёв бўлимининг иши сўраларди. Агар ўқитувчи бўладиган бўлса, доим озода юради, зиёли бўлади деб тезда рози бўлишарди. Ма-бодо тракторчи бўладиган бўлса, доим

ўқиш-ёзишни биладиган боладан фан-техника ривожланган даврда нимани қуттиш мумкин? Нахотки фидойи, жон куйдириб дарс ўтадиган муаллимларимиз қолмаган бўлса?

Болаларимни, мактаб даврини яхши эслайман. Химиядан дарс ўтадиган ўқитувчимиз бўларди. Дарсини шундай мароқли, қизиқарли қилиб ўтардики, бошқа дарслардан қочиб кетадиган болалар ҳам у кишининг дарсида юз фоиз қатнашарди. Қаҳратон қишда уйда ёкишга ўтин бўлмаса-да, болалар совқотмасин деб усти очик оқ машинасида мактабга кўмир олиб келган Тоштемир муаллимимизни ҳам, дарс пайти бола-

4

5

3

6

РЕСПУБЛИКА БОШ

ПРОКУРАТУРАСИ ХУЗУРИДАГИ

СОЛИҚ ВА ВАЛЮТАГА ОИД

ЖИНОЯТЛАРГА ҚАРШИ КУРАШИШ

ДЕПАРТАМЕНТИ ФАОЛИЯТИДАН

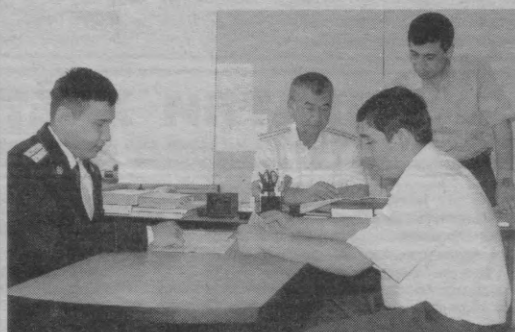
Гоҳида таниш-билишларимиз иш ҳақини ўз вақтида ололмаётганидан нолиб қолишади. Бу каби ҳолатларнинг бош сабабчиси нақд пулнинг банкдан ташқари оқими вужудга келганидир дейиш мумкин.

Ҳап шундаки, айрим кўштирноқ ичидаги тадбиркорлар ўз даромадларини яширибгина қолмай, балки солиқ тўловларидан қочиши иқтисодиётимиз ривожига салбий таъсир кўрсатмоқда.

НАФС БАНКАЛАРИ

Жорий йилнинг саккиз ойи давомида Республика Бош прокуратураси ҳузуридаги СВОЖҚК Департаменти ходимлари томонидан ўтказилган тезкор қидирув-таҳлил ишлари натижасида 76 миллиард 432 миллион сўм банкка топширилмаган нақд пул айланмаси аниқланди. Худди шу яширин иқтисодиёт тараққиётимиз кушандасидир. Минсолларга мурожаат қилайлик.

Сергей Малишевни сўздай оқиб келаётган даромадлар эсан-кириб қўйди. Тижоратда ҳам қонун-қоида борлигини унутди. «ЛЕ ТРЕСОР» масъулияти чекланган жамиятига раҳбар этиб тайинланди-ю, ишлари юришиб кетди. Унинг нималарга қодирлиги тез кунда равшан бўлди қолди. Текшириш бошланган кунига қадар унинг ҳисоб рақамидagi айланма маблағлар 87 млн. 758 минг сўмни ташкил этган. Фаолияти текширилганда тадбиркор давлат солиқ инспекциясига ҳисобот топширмаганлиги аниқланди. Бу ҳам етмагандек, С.Малишев нафақа ва йўл жамғармаси учун 1 млн. 492 минг сўмлик тўловни яширган экан. Тадбиркор энди сирли ишлари ҳақида Тошкент шаҳар прокуратураси ҳузуридаги солиқ ва валютага оид

Мирзо Улуғбек туман прокуратураси ҳузуридаги СВОЖҚК бўлими ходимлари билан тадбир алдидан.

Мирзо Улуғбек туман прокуратураси ҳузуридаги солиқ ва валютага оид жиноятларга қарши курашиш бўлими ходимлари саъй-ҳаракати билан бу каби ҳуқуқбузарликлар аниқланиб, тегишли чоралар кўрилмоқда. Бўлим ходимлари томонидан Вазирлар Маҳкамасининг «Пул маблағларининг банкдан ташқари муомаласини янада қисқартириш чора-тадбирлари тўғрисида»-ги ва «Юридик ва жисмоний шахсларни рўйхатдан ўтказишни ва улар томонидан савдо фаолиятини амалга оширилишини тартибга солиш чора-тадбирлари тўғрисида»-ги қарорлари ижроси юзасидан «Абдулазиз Бизнес савдо» масъулияти чекланган жамия-

тида текшириш ўтказилди. Текширишда жамият раҳбари Игор Эйдин ўз хатоларини яширишга уринди. Лекин «Абдулазиз Бизнес савдо» масъулияти чекланган жамиятининг банк ҳисоб рақами орқали ўтган маблағлари таҳлили шуни кўрсатдики, жорий йилнинг 16 июнидан 5 июлгача корхонанинг ҳисоб рақамига турли товарлар ва хизматлар учун жами 488 млн. 900 минг сўм тушганлиги маълум бўлди. Туман ҳокими-яtidан рўйхатдан ўтган корхонанинг юридик манзили Буюк Ипак Йўли-42-йи деб кўрсатилган. Лекин текширишда ушбу манзилда «Абдулазиз Бизнес савдо» масъулияти чеклан-

жиноятларга қарши курашиш бошқармаси ходимлари га сўзлаб беради. Фўқаро Файзиёвнинг сирли ишлари ҳақида эшитсан-кўрувчи «Крез» фирмаси металл қопқоқ ишлаб чиқарувчи хусусий тадбиркор Ҳамидовнинг ҳисоб рақамига пул ўтказиб келади. Бу ҳолат «Қобил қурилиш сервис», «Сервис Лайм», «Оҳангарон омадли савдо» сингари кўплаб корхоналарни ҳам ўз ичига олган. Натижада 95,8 миллион сўм пул банкни эмас, чўнтакни қап-пайтиради. Қинғир ишнинг қийинги қирқ йилдан сўнг фаш бўлади, деганларидай, Файзиёвнинг ишлари узоққа чўзилмади.

Департамент ходимлари корхона, ташкилот ва маҳаллаларда бўлиб фуқаролар ўртасида про-филактика ишларини ўтказишга алоҳида эътибор қаратиб келишмоқда. Таъкидлаш жоизки, ўзининг ҳуқуқ ва мажбуриятларини яхши билган кишида қонунга ҳурмат ҳисси кучли бўлади. Шундай экан, киши бирор иш қилишдан олдин унинг оқибатини ўйлаб қўриши лозим.

Гулчехра РАЗЗОКОВА,
Саидабдор ҒУЛОМОВ,
Республика Бош прокуратураси
ҳузуридаги СВОЖҚК
Департаменти ходимлари

ҚЎШТИРНОҚ ИЧИДАГИ ТАДБИРКОР

ган жамият жойлашмаганлиги аниқланди. Қолаверса, жамият раҳбари банк ҳисоб рақами орқали ўтган маблағлар тўғрисидаги маълумотни қасддан яшириб, солиқ идорасига савдо ҳисобот топшириб келганди. «Учар тадбиркор» товар айланмасидан тушган 21 млн. 167 минг сўмни қасддан яширмаганда ЖКнинг бир қатор моддалари билан жазоланмаган бўларди.

Бўлим ходимлари томонидан хусусий тадбиркор М.Алимов харидор-га 6700 сўмлик автомобил эҳтиёт қисмларини сотиб, назорат касса машинасидан чек уриб бермаганли-

Мамлакатимизда тадбиркорлик фаолиятини ривожлантиришга катта эътибор кўрсатилмоқда. Зеро, тадбиркорлик ривожланган юрда тўқинлик ва фаровонлик бўлиши табиий. Афсуски, тадбиркорлик йўлини тутган айрим ҳамюртларимиз билиб-билмай қонунбузарлик кўчасига кириб қолмоқда.

ги аниқланди. Текшириш давомида пештахтадаги хорижда ишлаб чиқарилган умумий қиймати 1 млн. 637 минг сўмлик автомобил эҳтиёт қисмлари учун тегишли ҳужжатлар йўқлиги маълум бўлди.

Ҳар бир инсон ўзи яшаётган мамлакат қонунларини ҳурмат қилиши шарт. Уларни қўпол равишда бузиш жиноят, халққа нисбатан хиёнатдир.

Жалолхўжа БҒИРХУҲАЕВ,
Мирзо Улуғбек туман прокуратураси ҳузуридаги солиқ ва валютага оид жиноятларга қарши курашиш бўлими бошлиғи ўринбосари

Ўзбекистон президентининг 2004 йил 11 мартдаги «Қишлоқ ҳўжалигида ислохотларни амалга оширишга қаратилган қонунлар ижросини таъминлашга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»-ги фармони ижроси юзасидан ўтказилган текширишда эса Эллиқалъа туман «Ал-Хоразмий» ширкат ҳўжалигида яшовчи Шарофат Раҳимова ўз уйида қонқонунчи равишда минерал ўғит сотаётганлиги аниқланиб, 379.942 сўмлик селитра ашёвий далил сифатида олиб қўйилди. Фўқаро Ш.Раҳимовага нисбатан тўпланган ҳужжатлар маъмурий чора қўриш учун туман судига ўтказилиб, суд томонидан қонунбузарга адолатли жазо тайинланди.

Юқоридagилардан қўриниб турибдики, ҳўқуқчи муҳофиза қилувчи идоралар ходимлари томонидан фуқаролар ўртасида қонунлар тарғиботини кўчайтириш иқтисодий қонунбузилишларнинг олдини олишда муҳим аҳамият касб этади.

Қудратбек ВАФОВЕВ,
Эллиқалъа туман прокуратураси ҳузуридаги СВОЖҚК бўлими суриштирувчиси

Дўстлик туманида давлат рўйхатидан ўтган «Зебо-Нур» хусусий фирмаси фаолият бошлаганига ҳали кўп бўлгани

ФИРРОМ «ЎЙИНЧИ»ЛАР

Фирманинг савдо-сотиқ қилиш учун махсус рухсатномаси ҳам, банкда ҳисоб рақами ҳам бўлма-да, уддабурон раҳбар фирмага кирим қилинмаган 348,6 тонна бугдойни «Дўстлик Дон» хиссдорлик жамиятига чўқим қилиб юборди. Эвазига эса 150,2 тонна ун олинди. Уни сотишдан тушган нақд пул банкка кирим қилинмади. Бундан ташқари, ўттиз минг дона полиэтилен қоп ҳам ғойибдан пайдо бўлиб, «Дўстлик Дон» хиссдорлик жамиятига кирим қилинади. Фирмада ҳеч қандай кирим ҳужжатлари йўқ бўлган 4,8 миллион сўмлик қоплар ҳам шу тахлит олди-сотди манбаига айланди.

Фирма ҳўқуқий шахс мақомига эга бўл-да, банкда ҳисоб рақамининг очилмаганлиги Б.Сулаймоновнинг қинғир йўл билан даромад орттириши учун асосий манба бўлиб хизмат қилган.

Фирром ўйинлар нафақат корхоналарда, балки ишончли идораларда

ҳам бўлиб турар экан. Туман мудо-фаа ишлари бўлимининг бўлимида бошлиғи вазифасида ишлаб келган Р.Пиров пул ўмарининг антиқа усулини ўйлаб топди. Унга «Халқ банки»нинг Дўстлик туман бўлимида ишлаган С.Улуғмуродов, туман фуқаролик судининг котиби Х.Қорабеков ҳамда туманининг Х.Исроиллов номли агрохизмат марказида хизмат қилувчи Э.Алиевлар «қумачи» бўлишган. Тўрт ҳамтовқ фуқаролар П.Шодмонов, Э.Турсунов, М.Бастамов, М.Қантўраев ва Ф.Қаюмовлардан туланиши лозим бўлган 816 минг сўм микдорда нақд пул олиб, 108 минг сўмини банкка тўлаб, 248 минг сўмини эса ўзлаштиришган. Қолган маблағ қавққа кетганлиги энди аниқланди. Бу билан давлат бюджетига 708 минг сўмлик зарар келтирилди.

Фуқаролик жамияти сари дадил қадам ташламоқда. Бу жамиятда фақатгина қонун устувор бўлади ва барча кишилар қонун доирасида меҳнат қилиб, ўз ризқларини топади. Бугун қонунни четлаб ўтаётганлар унинг моҳиятини тез орада англаб етишади, деб ўйлаймиз.

Шерали КЕНЖАЕВ,
Дўстлик туман прокуратураси
ҳузуридаги СВОЖҚК бўлими
бошлиғи

ХАРИДОР ҲАҚИГА ХИЁНАТ

Одам дунёга бир марта келади. Ҳаётнинг қадрига этиб янаш улугъ бахт. Жамиятга нафитг тегса, маҳалла-қўйнинг қорига яраб, обрў-эътибор топсанг, солиқ фарзандлар орттириб, уларнинг қамолтини кўрсанг, кексаларнинг дуосини олсанг, шуларнинг ўзи чинакам бахтиёрликдир. Аммо бунинг бутунлай акси бўлса-чи? Сотувчи була туриб харидорнинг ҳақиқаи ҳиёнат қилсанг, истеъмолга яроқсиз маҳсулотни араб сотсанг гуноҳ эмасми?

Орамизда шундай одамлар борки, улар на худудан қўради, на қонунни ҳурмат қилади. Урганч шаҳрида истискомат қилувчи фўқаро У.Абдуллаев ана шундай қимсалар сирасидан экан. «Савта тадбиркорлиги билан шуғулланиб келган бу шахс тегишли тартибда давлат рўйхатидан ҳам ўтмаган.

«Кўза кунда эмас кунда...» деганларидек, Улуғбек ҳам қўлга тушди. Солиқни яшириб, мўмаи пул топишга уринган йигит энди қонун олдида жавоб берадиган бўлди.

Аслида воқеа тафсилоти бундай. У Урганч шаҳрининг «Амударё» кўчасидаги юк автомобиллари тўхтаб турадиган майдончада номаълум «КА-МАЗ» автомашинаси қайдоқсонидан этиб спитрини 1 миллион 755 минг сўмга сотиб олиб, уйига олиб келди. Энди харидор топса бўлди. Агар махсулот қўйилган 650 дона пластмасса идишнинг ҳар бирини Урганч шаҳридаги бозорда 3100 сўмдан ўтказса борми, э-х-х...

Улуғбек ўз мақсадида эришолмади. «Савта тадбиркорнинг қинғир иши фаш этилди. Унинг қондоғи кўздан кечирилганда, ситини 1,5 литрлик 607 дона пластмасса идишларга қўйилган этил спитри далилий ашё сифатида олинди. У.Абдуллаевга нисбатан ЖКнинг тегишли моддасига асосан жиноят иши қўзғатилиб, ҳозирда суриштирув ва тезкор-қидирув тадбирлари олиб бo-рилмоқда.

Равшан ЖАББОРОВ,
Хоразм вилоят прокуратураси
ҳузуридаги солиқ ва валютага
оид жиноятларга қарши курашиш
бошқармаси бошлиғи

ҚОНУННИ АНГЛАБ ЕТ!

Корхоналарнинг биржидан ташқари валюта бозоридан фойдаланиш имконияти сезиларли даражада эркинлаштирилди.

Четдан келтирилатган махсулотлар учун олинадиган боҳжона тўловлари унификация қилиниб, импортга оид шартномаларни рўйхатдан ўтказиш тартиби соддалаштирилди. Мамлакатга олиб қилаётган товарларни мажбурий сертификатлаш тизими жорий этилди.

Шундай шароитда айрим ҳўжалик юртувчи субъектларнинг мансабдорлари ва хўсусий

лотлар раҳбарларининг масъулиятини ошириш чора-тадбирлари тўғрисида»-ги фармони талабларини бузган ҳолда 4.058.000 сўмлик бартер операцияларини амалга оширганлиги ва жамият мулки ҳисобланган 1.393.800 сўмлик эҳтиёт қисмларини талон-тарож қилганлиги аниқланган. Ушбу ҳолат юзасидан жиноят иши қўзғатилган. Шунингдек, жамиятда 1.555.100 сўмлик солиқ тўлови ҳисоботдан яширилганлиги аниқланиб, давлат бюджетига 7.505.600 сўмлик қўшимча солиқ ва жарима ундирилди.

махлисини очади ҳамда Қонунчилик палатаси Спикери ва Сенат Раиси сайланганга қадар унга раислик қилади;

ушбу Қонунда ва бошқа қонунларда назарда тутилган бошқа ваколатларни амалга оширади;

6) 8-моддасининг ўзбекча матнидаги «баённи», «баён», «баёнга» деган сўзлар тегишсизча «баённомаси», «баённома», «баённомага» деган сўзлар билан алмаштирилсин;

7) 10 ва 11-моддаларидаги «жамоат бирлашмалари» деган сўзлар «одавлат нотижорат ташкилотлари» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

XIV. Ўзбекистон Республикасининг 1999 йил 20 августда қабул қилинган «Телекоммуникациялар тўғрисида»ги Қонуни (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Аxbоротномаси, 1999 йил, №9, 219-модда) 8-моддасининг биринчи қисми:

қуйидаги мазмундаги **ўн учинчи** хатбоши билан тўлдирилсин:

«Интернет жаҳон ахборот тармоғи миллий сегментининг махсус мақомида ҳамда домен номидан фойдаланиш тартибини ишлаб чиқариш ва тасдиқлайди»;

ўн учинчи – ўн еттинчи хатбошиларни тегишсизча ўн тўртинчи – ўн саккизинчи хатбошилар деб ҳисоблансин.

Ўзбекистон Республикасининг
Президенти **И. КАРИМОВ**

Тошкент шаҳри,
2004 йил 27 август.

24

Ўзбекистон Республикасининг ҚОНУНИ

Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш тўғрисида

«Халқ сўзи» газетасининг
2004 йил 18 сентябр соҳабдан олинди.

Буклаш чизиғи

Киркиш чизиғи

хукукга эга бўлган фуқаролар сонини кўрсатган ҳолда округлар рўйхатини зълон қилади;

Ўзбекистон Республикасининг ҳорикий давлатлардаги ваколатхоналари ҳузурида тузилган сайлов ўқувчилари ва референдум ўқувчиларини қайси округларга бириктириш тўғрисидаги масалаларни ҳал этади; округ сайлов комиссияларини тузади ҳамда уларнинг жойлашган ери тўғрисидаги маълумотларни зълон қилади;

сайлов комиссиялари ва референдум ўқувчи комиссиялар таркибига ўзгартишлар киритиш тартибини белгилайди;

округ сайлов комиссияларининг ва референдум ўқувчи округ комиссияларининг қарорларини, агар бу қарорлар сайлов ва референдум тўғрисидаги қонунларга зид бўлса, мустиқли тарзда ёки Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратурининг тақдиминомасига биноан бекор қилади;

чет давлатларнинг, халқаро ташкилотларнинг кузатувчиларига сайлов ва референдумга маъддатлар беради;

сайловга ва референдумга тайёргарлик қўриш ҳамда уларни ўтказишнинг харахатлар сметасини ишлаб чиқариш ва тасдиқлайди, пул маблағларини сайлов комиссияларига ҳамда референдум ўқувчи комиссияларига тақсимлайди, бу маблағлардан фойдаланиш тартибини белгилайди, сайлов комиссияларининг ва референдум ўқувчи комиссияларининг бинолар, транспорт ва алоқа воситалари билан таъминланишини назорат қилиш, сайлов ҳамда референдумнинг моддий-техника жиҳатидан таъминлашга доир бошқа масалаларни қўриб чиқари;

сиёсий партияларнинг, сайловчилар ташаббускор

20

Буклаш чизиғи

Киркиш чизиғи

3) 23-моддасининг биринчи қисмидаги «ка-мида юз нафар» деган сўзлар «камида ўч юз нафар» деган сўзлар билан алмаштирилсин;

4) қуйидаги мазмундаги 23-моддаси билан тўлдирилсин:

«23-модда. Имзо варакалари тўғри тўлдирилганлигини сайлов комиссиялари томонидан текшириш

Сиёсий партиялар тақдим этган имзо варакалари тўғри тўлдирилганлиги Марказий сайлов комиссияси томонидан, сайловчилар ташаббускор гуруҳлари тақдим этган имзо варакалари тўғри тўлдирилганлиги эса округ сайлов комиссияси томонидан текширилади.

Сайлов комиссиялари имзо варакалари тўғри тўлдирилганлигини текшириш учун ички ишлар органларининг, адлия органларининг, шунингдек аҳолини ҳисобга олиш билан шуғулланувчи муассасаларнинг мутахассисларини жалб этиши мумкин. Уларнинг ҳусласари Марказий сайлов комиссияси имзо варакаларидаги имзолар сохталаштирилган деб топиши учун асос бўлиб хизмат қилиши мумкин.

Имзо варакалари тўғри тўлдирилганлигини текшириш тартибини Марказий сайлов комиссияси томонидан белгиланади».

V. Ўзбекистон Республикасининг 1994 йил 5 майда қабул қилинган «Халқ депутатлари вилоят, туман ва шаҳар Кенгашларига сайлов тўғрисида»ги Қонуни (Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Аxbоротномаси, 1994 йил, №5, 125-модда; Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Аxbоротномаси, 1998 йил, №3, 38-модда; 1999 йил, №1, 20-модда, №9, 206-модда; 2000 йил, №5-6, 153-модда; 2003 йил, №9-10, 134-модда):

1) 22-моддаси:

5

апрелда қабул қилинган «Ўзбекистон Республикаси Марказий сайлов комиссияси тўғрисида»ги Қонуни (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Аxbоротномаси, 1998 йил, №5-6, 95-модда; 1999 йил, №1, 20-модда, №9, 206-модда; 2000 йил, №5-6, 153-модда):

1) 1-моддасининг биринчи қисмидаги «Ўзбекистон Республикаси Президенти, Олий Мажлис депутатлари сайловларини» деган сўзлар «Ўзбекистон Республикаси Президенти сайловини, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисга сайловини» деган сўзлар билан алмаштирилсин;

2) 3-моддасининг биринчи қисмидаги «Олий Мажлис» деган сўзлар «Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси» деган сўзлар билан алмаштирилсин;

иккинчи қисми қуйидаги тахрирда баён этилсин: «Марказий сайлов комиссияси аъзолари Қорақалпоғистон Республикаси Жўроғи Кенгашининг, халқ депутатлари вилоятлар ва Тошкент шаҳар Кенгашларининг тасвиқсиз бўйича Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Қонунчилик палатаси ва Сенати томонидан сайланади»;

бешинчи қисмидаги «Олий Мажлисининг қарори бўйича» деган сўзлар «Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси томонидан» деган сўзлар билан алмаштирилсин;

3) 4-моддасининг:

иккинчи қисмидаги «Олий Мажлис депутатлигига номзод этиб» деган сўзлар «Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Қонунчилик палатаси депутатлигига номзод этиб, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Сенати аъзолигига номзод этиб» деган сўзлар билан алмаштирилсин;

18

23-модда, №9-10, 165-модда; 2002 йил, №9, 165-модда; 2003 йил, №1, 8-модда, №9-10, 149-модда; 2004 йил, №1-2, 18-модда);

1) 59-моддаси қуйидаги тахрирда баён этилсин:

«59-модда. Бир неча жиноят содир этганлик учун жазо тайинлаш
Шавх Махсус қисмининг турли моддаларида назарда тутилган икки ёки ундан ортиқ жиноятни содир этган бўлиб, улардан бириртаси учун ҳам судланган бўлмаса, суд ушбу Қодексининг 54-моддасида назарда тутилган қоидаларга мувофиқ қар қайси қилимиш учун жазо тайинлаб, сўнгра тайинланган енгилроқ жазонинг оғирроғи билан қоплаш ёхуд тайинланган жазоларни тўла ёки қисман қўйиш йўли билан жиноятлар мажмуи бўйича жазо тайинлайди.

Агар жиноятлар мажмуини фақат иккитомий хавфи қалта бўлмаган жиноятлар ва унча оғир бўлмаган жиноятлар ташкил этса, унда тайинланган енгилроқ жазонинг оғирроғи билан қоплаш ёхуд тайинланган жазоларни тўла ёки қисман қўйиш йўли билан жазо узил-кесил тайинланади. Бунда узил-кесил тайинланган жазо содир этилган жиноятлардан энг оғири учун назарда тутилган энг қўп жазо муддатидан ёки метёридан ортиқ бўлмаслиги лозим.

Агар жиноятлар мажмуини ташкил этувчи жиноятлардан лоқал биттиси оғир ёки ўта оғир жиноят бўлса, ушбу Қодексининг Умумий қисмида шу жазо тури учун белгиланган доридра тайинланган жазоларни тўла ёки қисман қўйиш йўли билан жазо узил-кесил тайинланади.

Жиноятлар мажмуи бўйича қар хил турдаги жазоларни қўйиш йўли билан жазо тайинлашда ушбу Қодексининг 61-моддасида назарда тутилган қоидаларга амал

7

калари Ўзбекистон Республикаси Вазирилр Маҳкамаси томонидан белгиланади».

XI. Ўзбекистон Республикасининг 1997 йил 29 августда қабул қилинган «Давлат солиқ хизмати тўғрисида»ги Қонуни (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Аxbоротномаси, 1997 йил, №9, 232-модда; 1998 йил, №5-6, 102-модда; 1999 йил, №9, 229-модда; 2000 йил, №7-8, 217-модда; 2001 йил, №5, 89-модда; №9-10, 182-модда; 2003 йил, №1, 8-модда, №5, 67-модда) 9-моддасининг иккинчи қисмидаги «транспорт воситалари ағзаларидан олинмадиган солиқ» деган сўзлар чиқариб ташлансин.

XII. Ўзбекистон Республикасининг 1997 йил 30 августда қабул қилинган Қонуни билан тасдиқланган Ўзбекистон Республикасининг Фуқаролик процессуал кодекси (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Аxbоротномаси, 1997 йил, 9-сонга илова; 2001 йил, №1-2, 11-модда; 2004 йил, №1-2, 18-модда):

1) 104-модда «хал қилув қарорлари устидан» деган сўзлардан кейин «апелляция» деган сўз билан тўлдирилсин;

2) 116-моддасининг учинчи қисми «баён қилинган қоидалар» деган сўзлардан кейин «апелляция» деган сўз билан тўлдирилсин;

3) 224-моддасининг матни қуйидаги тахрирда баён этилсин:

«Суд мажлисининг вақти ва жойи тўғрисида тегишли тартибда хабардор қилинган жавобгар суд мажлисига келмаган тахрирда, даъвогар эътироз билдирмаса, иш сиртдан иш юритиш тартибда қўрилиши мумкин. Иш бундай тартибда қўриш ҳақида суд ажрим чиқаради. Жавобгар тегишли тартибда хабардор қилинганлиги ҳақида ишда маълумот бўлиши лозим.

16

Буклаш чизиғи

Киркиш чизиғи

биринчи ва иккинчи қисмларида (касб юзасидан ўз вазифаларини лозим даражада бакармаслик), 117-моддасининг биринчи қисмида (хавф остида қолдириш), 121-моддасининг биринчи қисмида (аёлни жинсий алоқа қилишга мажбур этиш), 122-моддасида (воғая етмаган ёки меънафта даёқатсиз шахсларни моддий таъминлашдан бўйин товлаш), 123-моддасида (ота-онани моддий таъминлашдан бўйин товлаш), 125-моддасининг биринчи қисмида (фарзандликка олиш сирини ошкор қилиш), 136-моддасида (аёлни эрга тегишга мажбур қилиш ёки унинг эрга тегишига тўқунлиқ қилиш), 139-моддасининг биринчи ва иккинчи қисмлари (туҳмат), 140-моддасининг биринчи ва иккинчи қисмларида (ҳақорат қилиш), 149-моддасида (муаллифлик ёки ихтирочилик ҳуқуқларини бузиш), 167-моддасининг биринчи қисмида (ўзлаштириш ёки расстра йўли билан талон-торож қилиш), 168-моддасининг биринчи қисмида (фирбиғарлик), 169-моддасининг биринчи қисмида (ўғирлик), 170-моддасининг биринчи қисмида ҳамда иккинчи қисмининг «б» ва «в» бандларида (алдаш ёки ишончини суиестеъмол қилиш йўли билан мулкий зарар етказиш), 172-моддасида (мулкни қўриқлашга виждонсиз муносабатда бўлиш), 173-моддасининг биринчи қисмида (мулкни қасддан ноуд қилиш ёки унга зарар етказиш), 192-моддасида (рақобатчини обрўсизлантириш), 260-моддасининг биринчи қисмида (темир йўл, денгиз, дарё ёки ҳаво транспортининг харахати ёки улардан фойдаланиш хавфсизлиги қоидаларини бузиш), 266-моддасининг биринчи қисмида (транспорт воситаларини харахати ёки улардан фойдаланиш хавфсизлиги қоидаларини бузиш), 268-моддасининг биринчи қисмида (транспортнинг хавфсиз ишлашини таъминлашга доир қоидаларини бузиш), 298-моддасининг биринчи қисмида (машиналарни бошқа-

9

модда, №9-10, 149-модда; 2004 йил, №1-2, 18-модда, №5, 90-модда);

1) 186-моддаси чиқариб ташлансин;

2) 245-моддасининг биринчи қисмидаги «186-моддасида (акциз маркалари билан маркаланган товарларни реализация қилиш ҳолатларидан ташқари» деган сўзлар чиқариб ташлансин;

3) 264-моддасининг биринчи қисмидаги «186-моддасида (акциз маркалари билан маркаланган товарлар реализация қилинган ҳолатларда) деган сўзлар чиқариб ташлансин;

4) 291-моддаси биринчи қисмининг «д» кичик бандидаги «186-» рақамлари чиқариб ташлансин.

IX. Ўзбекистон Республикасининг 1995 йил 21 декабрда ва 1996 йил 29 августда қабул қилинган қонунлари билан тасдиқланган Ўзбекистон Республикасининг Фуқаролик кодекси (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Аxbоротномаси, 1996 йил, 2-сонга илова, №11-12; 1997 йил, №2, 56-модда, №9, 241-модда; 1998 йил, №5-6, 102-модда; 1999 йил, №1, 20-модда, №9, 229-модда; 2001 йил, №1-2, 23-модда, №9-10, 182-модда; 2002 йил, №1, 20-модда; 2003 йил, №1, 8-модда, №5, 67-модда; 2004 йил, №1-2, 18-модда, №5, 90-модда):

1) 212-моддасининг тўртинчи қисмидаги «қону ҳужжатларига мувофиқ» деган сўзлар «башарти мажбурият шартига қўрилган иморат учун белгиланган тартибда бериладиган бўлса» деган сўзлар билан алмаштирилсин;

2) 1143-моддасининг иккинчи қисми чиқариб ташлансин.

X. Ўзбекистон Республикасининг 1997 йил 24 апрелда қабул қилинган Қонуни билан тасдиқланган

14

уч йилдан беш йилгача озодлиқдан маҳрум қилиш билан жазоланади.

Ушбу модданинг биринчи қисмида назарда тутилган харахатлар уюшган гуруҳ томонидан ёки қўп миқдорда содир этилган бўлса,

беш йилдан ўн йилгача озодлиқдан маҳрум қилиш билан жазоланади.

Қулчи тасир қилувчи ёки захарли моддаларни ишлаб чиқариш, олиш, саклаш, ҳисобга олиш, бериш, ташши ёхуд жўнатиш қоидаларини бузиш, агар бу эҳтиётсизлик оқсида уларнинг ўғирланишига ёки бошқа тарзда жиддий зарар етказилишига олиб келган бўлса,

энг кам ойлик иш ҳақининг эллик бараваридан юз бараваригача миқдорда жарима ёки ўн йилгача алоқ тузатиш ишлари ёхуд беш йилгача озодлиқдан маҳрум қилиш билан жазоланади».

VII. Ўзбекистон Республикасининг 1994 йил 22 сентябрда қабул қилинган Қонуни билан тасдиқланган Ўзбекистон Республикасининг Жиноят-процессуал кодекси (Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Аxbоротномаси, 1995 йил, №2, 5-модда; Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Аxbоротномаси, 1995 йил, №2, 5-модда; Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Аxbоротномаси, 1995 йил, №12, 269-модда; 1997 йил, №2, 56-модда, №9, 241-модда; 1998 йил, №5-6, 102-модда, №9, 181-модда; 1999 йил, №1, 20-модда, №5, 124-модда, №9, 229-модда; 2000 йил, №5-6, 153-модда, №7-8, 217-модда; 2001 йил, №1-2, 11, 23-моддалар, №9-10, 165, 182-моддалар; 2002 йил, №9, 165-модда; 2003 йил, №5, 67-модда; 2004 йил, №1-2, 18-модда):

1) 76-моддасининг тўртинчи қисми қуйидаги мазмундаги тўртинчи – саккизинчи қисмлар билан алмаштирилсин:

«Жиноят ишини биринчи инстанция судида қўришда

11

Республикаси Олий Кенгашининг Ахборотномаси, 1993 йил, №9, 325-модда; 1994 йил, №11–12, 285-модда; Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 1995 йил, №12, 269-модда; 1996 йил, №5–6, 69-модда, №9, 144-модда; 1997 йил, №2, 56-модда, №9, 241-модда; 1999 йил, №9, 229-модда; 2003 йил, №1, 8-модда. **1-моддаси учинчи қисмининг** ўзбекча матни қуйидаги тахрирда баён этилсин:

«Қўммулти қўғозларнинг қўймати, қўйилган қўғоз шаклидан қўғоз назар, Ўзбекистон Республикаси пул бирлигида ифодаланган ҳамда тўланади, уларни чиқариш шартларида назарда тутилган ҳолларда эса, чет эл валютасида (акциялар бўйича – мулкни ўтказиб бериш йўли билан ҳам) тўланади».

IV. Ўзбекистон Республикасининг 1993 йил 28 декабрда қабул қилинган «Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисида сайлов тўғрисида»ги Қўнунининг 2003 йил 29 августда қабул қилинган Ўзбекистон Республикаси Қўни билан тасдиқланган янги тахрири (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 2003 йил, №9–10, 132-модда):

1) 20-моддасининг бешинчи қисми «қатнашиш ҳуқуқини» деган сўзлардан кейин «ёки сайловчилар ташаббускор гуруҳдан кўрсатилган депутатликка номзодни рўйхатга олишни» деган сўзлар билан тўлдирилсин;

2) 22-моддаси: қуйидаги мазмундаги **тўртинчи қисм** билан тўлдирилсин:

«Хотин-қизлар сони сиёсий партиялардан кўрсатилган депутатликка номзодлар умумий сонининг қамидида ўттиз фоизини ташкил этиши лозим»;

тўртинчи қисми тегинишча **бешинчи қисм** деб ҳисоблансин;

4

қилиниб, жазонинг оғирроқ тури узил-кесил тайинланади.

Жиноятлар мажмуи бўйича тайинланган асосий жазога суд айрим жиноятлар учун тайинланган қўшма жазоларни ҳам қўйиши мумкин. Бунда муайян ҳуқудан маҳрум қилиш тарқасидаги қўшма жазонинг узил-кесил тайинланган мuddати ушбу Кодекснинг 45-моддасида назарда тутилган энг кўп мuddатдан ортиқ бўлмаслиги лозим.

Агар иш бўйича ҳукм чиқарилганидан кейин мажмуининг ана шу иш бўйича чиқарилган ҳукмга қадар судир этилган яна бошқа жиноятда айбли эканлиги аниқланса ҳам жазо ўша тартибда тайинланади. Бундай ҳолда жиноятлар мажмуи бўйича суд томонидан тайинланган жазо мuddатида бачинчи ҳукм юзасидан жазонинг ўтган қисми қўйиладиган;

2) 66-моддасининг матни қуйидаги тахрирда баён этилсин:

«Ушбу Кодекс 105-моддасининг биринчи қисмида (қасддан баданга ўртача оғир шикаст етказиш), 106-моддасида (қўчли руҳий ҳажонлангиш ҳолатида қасддан баданга оғир ёки ўртача оғир шикаст етказиш), 107-моддасида (зарурий мuddора чегарасидан четга чиқиб, қасддан баданга оғир шикаст етказиш), 108-моддасида (ижтимоий ҳавфли қилиш содир этган шахсни ушлашнинг зарур чоралари чегарасидан четга чиқиб, баданга қасддан оғир шикаст етказиш), 109-моддасида (қасддан баданга енгил шикаст етказиш), 110-моддасининг биринчи қисмида (қийнаш), 111-моддасида (эҳтиётсизлик ораксиди баданга ўртача оғир ёки оғир шикаст етказиш), 113-моддасининг биринчи ва иккинчи қисмларида (таносил қасалигини тарқатиш), 115-моддасида (аёлни ўз ҳомиласини сунъий равишда туширишга мажбурлаш), 116-моддасининг

8

иштирок этган судья шу жиноят ишини апелляция ёки қассия инстанциясида ёхуд назорат тартибидида қўришда иштирок эта олмайд.

Жиноят ишини апелляция инстанцияси судида қўришда иштирок этган судья шу жиноят ишини биринчи инстанция ёки қассия инстанцияси судида ёхуд назорат тартибидида қўришда иштирок эта олмайд.

Жиноят ишини қассия инстанцияси судида қўришда иштирок этган судья шу жиноят ишини биринчи инстанция ёки апелляция инстанцияси судида ёхуд назорат тартибидида қўришда иштирок эта олмайд.

Жиноят ишини назорат тартибидида қўришда иштирок этган судья шу жиноят ишини биринчи инстанция, апелляция ёки қассия инстанцияси судида қўришда иштирок эта олмайд.

Суриштирувчи, терговчи, шунингдек, суд мажлиси қўйидаги процессуал мажбуриятини бажариш, башарти ушбу иш қўшма тергов юртиш ёки судья янгидан қўриш учун юбюринган бўлса, улар томонидан тегинишча суриштирув, дастлабки тергов юртишга, шунингдек, суд мажлиси баённомасини тузишга монели қўйиладиган;

2) 342-моддасининг матни қуйидаги тахрирда баён этилсин:

«Суриштирувчи жиноят ишини терговчига ўтказиш ёки уни ушбу Кодекснинг 584-моддасида назарда тутилган тартибда судга юбюрли билан тамомланади.

Суриштирувчи қуйидаги ҳолларда суриштирув юртиш мuddати ўтишини кутибдан ишни дарҳол терговчига ўтказиш лозим, башарти:

1) оғир ёки ўта оғир жиноят аниқланган бўлса;

12

гуруҳларнинг қўзғувчилари, матбуот, телевидение, радио вакиллари, бошқа давлатлар, халқаро ташкилотлар ва ҳаракатларнинг қўзғувчиларига мўлжалланган мандат намунасини белгилайди;

тақдим этилган ҳужжатлар асосида сиёсий партияларнинг сайловда қатнашишига икхозат бериш юзасидан қарор қабул қилиди;

Ўзбекистон Республикаси Президентлигига номзодлар кўрсатган сиёсий партиялар ва давлат ҳокими яти вакиллик органларидан, шунингдек, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Қўнунчилик палатаси депутатлигига номзодлар кўрсатган сиёсий партиялар ва сайловчилар ташаббускор гуруҳларидан тегиниш ҳужжатларни қабул қилиб олади;

Ўзбекистон Республикаси Президентлигига номзодлар ва Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Қўнунчилик палатаси депутатлигига номзодларни рўйхатга олади, рўйхатга олинган номзодларнинг рўйхатлар ва улар ҳақидаги маълумотлар матбуотда эълон қилинишини уюштилади;

Ўзбекистон Республикаси Президентлигига номзодлар ва Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Қўнунчилик палатаси депутатлигига номзодлар сайловда иштирок этиши учун тенг шартлирини таъминлайди;

Ўзбекистон Республикаси Президенти, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Қўнунчилик палатаси депутатлари ва Сенати аъзолари сайловига доир сайлов биллетенларининг, референдумда овоз бериш биллетенларининг, сайловчилар ҳамда референдумда иштирок этиш ҳуқуқига эга бўлган фуқаролар рўйхатларининг, имзо варақаларининг, сайлов комиссиялари, референдум ўтказувчи комиссиялар баённомаларининг ҳамда бошқа ҳужжатларнинг намуна ва шакл-

21

Суд мажлисида барча жавобгарлар келмаган тахрирда иш сирдан иш юртиш тартибидида қўрилиши мумкин;

4) 226-моддасининг биринчи қисмидаги «тарифларнинг» деган сўз «ишда иштирок этувчи шахсларнинг» деган сўзлар билан алмаштирилсин;

5) 229-моддасининг биринчи қисми қуйидаги тахрирда баён этилсин:

«Жавобгар ҳал қилув қарорини сирдан чиқарган судга шўхал қилув қарори чиқарилганидан кейин ўн беш кун ичидида уни қайта қўриш ҳақида ариза беришга ҳақли»;

6) 346-моддаси биринчи қисми 2-бандиди ўзбекча матнидаги «илгариллашган» деган сўз «кейинги ҳаракатланмишга» деган сўзлар билан алмаштирилсин;

7) 348-моддасининг матни қуйидаги тахрирда баён этилсин:

«Ишнинг қассия тартибидида қўраётганида суд биринчи инстанция суди ҳал қилув қарорининг қўнуний, асосли ва адолатли эканлигини қассия шикоят ёки протестнинг вақлари ҳамда улар юзасидан билдирилган эътирозлар доирасида текширади. У янги далилларнинг ўрганичи бўлиши ва янги фактларни аниқлаши мумкин»;

8) 350-моддасининг бешинчи қисми қуйидаги тахрирда баён этилсин:

«Протест келтириш тўғрисидаги ариза бир ойлик мuddатда, иш талаб қилиб олинадиган ва текширила-

диган ҳолларда икки ойгача бўлган мuddатда қўриб чиқилиши керак. Протест келтириш учун асос бўлма-

са, ариза берган шахсга аризани қанталантирмайдан қолдириш сабаблари кўрсатилиб, ёзма жавоб бери-

лиш лозим».

XIII. Ўзбекистон Республикасининг 1998 йил 30

17

3) ишни тутатиш учун асослар аниқланган бўлса;

4) терговчи ишини ўз юртигига берилишини талаб қилган бўлса.

Суриштирувчи ишни терговчига ўтказиш ҳақида қарор чиқаради;

3) 471-моддасининг 4-банди қуйидаги тахрирда баён этилсин:

«4) ҳукм устидан ушбу Кодекснинг тегинишча 497-, 497-, 499 ва 500-моддаларда назарда тутилган апел-

ляция ва қассия шикоят бериш, протест билдириш тартиби, мuddатлари»;

4) 498-моддаси биринчи қисмининг иккинчи жумласидаги «Ушбу Кодекснинг 511-моддасида кўрсатилган шахслар» деган сўзлар «Ўзбекистон Республикаси Бош прокурови, унинг ўринбосарлари, Қорақалпоғистон Республикаси прокурови, вилоятлар ва Тошкент шаҳар прокуровлари ҳамда уларга таъинлаштирилган прокуровлар» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

VIII. Ўзбекистон Республикасининг 1994 йил 22 сентябрда қабул қилинган Қўнун билан тасдиқланган Ўзбекистон Республикасининг Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекси (Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Ахборотномаси, 1995 йил, №3, 6-модда; Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 1995 йил, №9, 193-модда, №12, 269-модда; 1996 йил, №5–6, 69-модда, №9, 144-модда; 1997 йил, №2, 56-модда, №4–5, 126-модда, №9, 241-модда; 1998 йил, №3, 38-модда, №5–6, 102-модда, №9, 181-модда; 1999 йил, №1, 20-модда, №5, 124-модда, №9, 229-модда; 2000 йил, №1–2, 23-модда, №9–10, 165, 182-моддалар; 2002 йил, №1, 20-модда, №9, 165-модда; 2003 йил, №1, 8-модда, №5, 67-

13

Ўзбекистон Республикасининг ҚОУНИ

Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгаришлар ва қўшимчалар киритиш тўғрисида

Ўзбекистон Республикасининг қуйидаги қонун ҳужжатларига ўзгаришлар ва қўшимчалар киритилсин:

1. Ўзбекистон Республикасининг 1991 йил 18 ноябрда қабул қилинган «Ўзбекистон Республикасида нотирионларнинг икхтимоий ҳимоя қилиш тўғрисида»ги Қўнунининг (Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Ахборотномаси, 1992 йил, №2, 78-модда; Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 1998 йил, №5–6, 102-модда; 2001 йил, №5, 89-модда) **31-моддаси** қуйидаги тахрирда баён этилсин:

«31-модда. Нотирионлар меҳнати қўлланиладиган қорхоналар учун имтиёзлар

Нотирионлар меҳнати қўлланиладиган қорхоналар, бирлашмалар, муассасалар ва ташкилотлар имтиёзли асосларда солиқ тўлаш, молиялаштирилиш ҳамда моддий-техника билан таъминлаш ҳуқуқидан фойдаланади.

Нотирионлар меҳнати қўлланиладиган қорхоналар, бирлашмалар, муассасалар ва ташкилотларга имтиёзли асосларда солиқ солиш, уларни молиялаштириш

2

қуйидаги мазмундаги **олтинчи қисм** билан тўлдирилсин:

«Хотин-қизлар сони сиёсий партиялардан кўрсатилган депутатликка номзодлар умумий сонининг қамидида ўттиз фоизини ташкил этиши лозим»;

олтинчи қисми тегинишча **еттинчи қисм** деб ҳисоблансин;

2) 22-моддаси қуйидаги мазмундаги **ўн учинчи – ўн бешинчи қисмлар** билан тўлдирилсин:

«Оқруғ сайлов комиссияси имзо варақалари тўғри тўлдирилганини текшириш учун икки ишлар органларининг, ақлия органларининг, шунингдек ақлияни хисобга олиш билан шўғуллануви муассасаларнинг мутахассисларини жалб этиши мумкин. Уларнинг ҳуло-сапарини вилоят, туман, шаҳар сайлов комиссияси имзо варақаларидаги имзолар сохталаштирилган деб топ-ши учун асос бўлиб хизмат қилиши мумкин.

Имзо варақалари тўғри тўлдирилганини текши-риш тартиби Марказий сайлов комиссиясини томонидан белгиланади.

Имзо варақаларида имзолар сохталаштирилган тахрирда иш, туман, шаҳар сайлов комиссияси сайловчилар ташаббускор гуруҳидан кўрсатилган депутатликка номзодни рўйхатга олишни рад этади».

VI. Ўзбекистон Республикасининг 1994 йил 22 сентябрда қабул қилинган Қўнун билан тасдиқланган Ўзбекистон Республикасининг Жиноят кодекси (Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Ахборотномаси, 1995 йил, №1, 3-модда; Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 1996 йил, №9, 144-модда; 1997 йил, №2, 56-модда, №9, 241-модда; 1998 йил, №5–6, 102-модда, №9, 181-модда; 1999 йил, №1, 20-модда, №5, 124-модда, №9, 229-модда; 2000 йил, №5–6, 153-модда; 2001 йил, №1–2,

6

риш ёки улардан фойдаланиш қидаларини бузиш) назарда тутилган жиноятларни содир этган шахс, агар у ўз айбига иқдор бўлса, жабрануви билан ярашса ва етказилган зарарни бартараф этса, жиний жавобгар-ликдан озод этилиши мумкин.

Оғир ёки ўта оғир жиноятларни содир этганлиг учун судланганлиг ҳолати тугалланмаган ёки судланганлиг олиб ташланмаган шахслар ярашилганлиги муносаба-ти билан жиний жавобгарликдан озод қилинмайдиган;

3) 186-моддаси:

биринчи қисмининг диспозициясидаги «шундай ҳаракатлар учун маъмурий жазо қўлланилган-дан кейин ёки анча микдорда содир этилган бўлса» деган сўзлар чикариб ташлансин;

иккинчи қисмининг санкцияси «етти йилдан» деган сўзлардан олдин «енг кам ойлик иш ҳақини» икки ўз бараваридан тўрт ўз бараваригача микдорда жари-ма ёки деган сўзлар билан тўлдирилсин;

4) қуйидаги мазмундаги 251-модда билан тўлдир-илсин:

«251-модда. Қўчли таъсир қилувчи ёки захарли моддаларни қонунга хилоф равишда муомалага киритиш

Гўёвандлик воситалари ёки психотроп моддалар ҳисобланмайдиган қўчли таъсир қилувчи ёки захарли моддаларни ўтказиш мақсадиди қонунга хилоф равиш-да таёйрлаш, қайта ишлаш, олиш, сақлаш, ташши ёхуд жўнатиш, шунингдек уларни қонунга хилоф равишда ўтказиш –

ун йилгача озодликдан маҳрум қилиш билан жа-золанади.

Уш ҳаракатлар тақдоран ёки бир гуруҳ шахслар томонидан олдиндан тил бириктириб содир этилган бўлса, –

10

сайланган шахсга Ўзбекистон Республикаси Президенти этиб сайланганлиги тўғрисида гувоҳнома топ-ширади;

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қўнунчи-лик палатасининг депутатига ва Сенатининг аъзосига тегинишча Қўнунчилик палатаси депутатининг ҳамда Сенат аъзосининг гувоҳномаси ва қўқрак нишонини беради;

сайлов комиссияларининг ва референдум ўтказу-ви комиссияларининг қарорлари ҳамда хатти-ҳаракат-лари устидан тушган ариза ва шикоятларни қўриб чиқади ҳамда улар юзасидан қарорлар қабул қилади;

Ўзбекистон Республикасининг сайлов ва референ-дум тўғрисидаги қонунлари жиний жавобгарликка тортишга сабаб бўладиган тарзда бузилганлигига доир материалларни прокуратура органларига оширади;

сайловни ва референдумни ташкил этиш ҳамда уни ўтказиш билан боғлиқ ҳужжатлар ариғига топширили-шини таъминлайди;

Марказий сайлов комиссиясининг Регламентини тасдиқлайди;

қонунларга мувофиқ бошқа ваколатларни амалга оширади;

5) 6-моддаси биринчи қисмининг олтинчи

ва еттинчи қисмларида қуйидаги мазмундаги **олтинчи, еттинчи ва саккизинчи қисмлар** билан алмаштирилсин;

«Ўзбекистон Республикаси Президенти сайлови, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисида сайлов, шунингдек, референдум яқуларни тўғрисида Ўзбеки-стон Республикаси Олий Мажлисининг палаталарига ахборот беради;

тегинишча Ўзбекистон Республикаси Олий Мажли-си Қўнунчилик палатасининг ва Сенатининг биринчи

23

учинчи қисмининг:

биринчи қисмида «Олий Мажлис» деган сўзлар «Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси» деган сўзлар билан алмаштирилсин;

бешинчи қисмида иккинчи жумла чикариб ташлансин;

4) 5-моддаси қуйидаги тахрирда баён этилсин:

«5-модда. Марказий сайлов комиссияси-нинг ваколатлари

Марказий сайлов комиссияси:

Ўзбекистон Республикаси Президенти сайловини, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисида сайловни ўтказиш учун тузиладиган сайлов комиссияларининг ҳамда Ўзбекистон Республикаси референдумини ўтказиш учун тузиладиган референдум ўтказуви комиссияларининг тизимида бошчилик қилади, Ўзбекистон Республикасининг бутун ҳудудида Ўзбекистон Республикаси Президенти сайловини, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисида сайлов ва Ўзбекистон Республикаси рефе-рендуми тўғрисидаги қонунларнинг иқросини назорат қилади, уларнинг бир хил қўлланилишини таъминлайди; Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Қўнунчилик палатасига, халқ депутатлари вилоят, туман, шаҳар Кенгашиларга сайловлар юзасидан сайлов кам-панияси бошланганлигини эълон қилади;

сайлов комиссиялари ва референдум ўтказуви комиссиялар фаолиятини услубий жиҳатдан таъмин-лайди, сайлов ва референдумни ташкил этишга оид масалалар юзасидан ўз ваколатлари доирасида қарор-лар қабул қилади, йўриқномалар чиқаради ҳамда низо-мларни тасдиқлайди ва тушунтиришлар бериб боради; сайлов оқруғларини, референдум оқруғларини ту-зади, уларга ном ва тартиб рақами беради, чегарала-рини, сайловчилар ҳамда референдумда иштирок этиш

19

Ўзбекистон Республикасининг Солиқ кодекси (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ах-боротномаси, 1997 йил, 4–5-сонга илова, №9, 241-модда; 1998 йил, №3, 38-модда, №5–6, 102-модда, №9, 181-модда; 1999 йил, №1, 20-модда, №5, 124-модда, №9, 229-модда; 2000 йил, №5–6, 153-модда; 2001 йил, №1–2, 23-модда, №5, 89-модда, №9–10, 182-модда; 2002 йил, №1, 20-модда, №4–5, 74-модда, №9, 165-модда; 2003 йил, №1, 8-модда, №5, 67-модда, №9–10, 149-модда; 2004 йил, №1–2, 18-модда, №5, 90-модда);

1) 7-моддаси биринчи қисмининг 3-банди қуйидаги тахрирда баён этилсин:

«3) обдонлаштириш ва икхтимоий инфратузилмани ривокантириш солиғи»;

2) 8-моддаси:

еттинчи қисмидаги «инфратузилмани ривок-антириш солиғи» деган сўзлар «обдонлаштириш ва икхтимоий инфратузилмани ривокантириш солиғи» деган сўзлар билан алмаштирилсин;

саккизинчи қисми «акция солиғини» деган сўзлар-дан кейин «ва товарларни (ишларни, хизматларни) импорт қилганлиг учун қўйилган қиймат солиғини» деган сўзлар билан тўлдирилсин;

тўққизинчи қисми «чикариб ташлансин»;

ўнинчи қисми тўққизинчи қисм деб ҳисоблан-син;

қуйидаги мазмундаги **ўнинчи қисм** билан тўлдир-илсин:

«Қўнчилик сановати тармоқларининг айрим қоржа-налар учун устама фойда солиғи тўланишини назарда тутадиган фойданинг бир қисмига қилиш солиғининг алоҳида тартиб жорий этилиши мумкин. Устама фойда солиғи тўловчилар, уни тўлаш тартиби ва солиқ став-

15

МУСОҲАВА

— 2004 йил 21 сентябрда Вазирлар Маҳкамасининг «Муддатли ҳарбий, муқобили ҳизматининг белгиланган муддатларини ўтаб бўлган фуқароларни ҳизматдан бўшатилиш ҳамда Ўзбекистон Қуролли Кучларига навибатдаги қаққурув тўғрисидаги қарори эълон қилинди. Армияда ҳизмат қилмоқчи бўлган ёшларга бузув қандай талаблар қўйилади?»

— Ҳарбий соҳани танлаган инсон аввало ҳарбий ҳизматнинг илк босқичларини ўтади. Ҳарбий ҳизматга қаққурилган ёшлар жисмонан соғлом,

давлат сифатида сарҳадларимизни етарли даражада ҳимоя қилишга йўналтирилган чора-тадбирларни амалга оширади.

Айни шу кунларда юртимизда ўтказилаётган ҳарбий ислохотларни янада жадаллаштириш бўйича махсус комиссия фаолият кўрсатаётган. Унга Қуролли Кучларнинг барча қўшин турларидан, шунингдек, ҳарбий прокуратурадан вакиллар жалб қилинган бўлиб, ҳарбий қурилиш, ҳарбий ҳизматчиларнинг мақоми, таъминоти ва ижтимоий ҳимоясига қаратилган қонун ва норматив ҳужжатлар устида иш олиб боришмоқда.

Ўзбекистон Қуролли Кучларида

бердики, бу озод, демократик, адолатли жамият қуриш масъулиятидир. Юртинг келажаги биз бу вазифани қай даражада бажаришимизга боғлиқ. СССР даврида Ўзбекистон ўз армиясига эга эмас эди. Ўзбекистон прокуратураси тизимида ҳам ҳарбий прокуратура бўлмаган. Истиқлолнинг биринчи кунлариданқоқ мамлакатимиз олдига давлат суверенитетининг асосий шартларидан ҳисобланган ҳарбий мустақилликка эришиш вазифаси пайдо бўлди. Шу муносабат билан республика президентининг 1992 йил 14 январдаги фармони билан Ўзбекистон Қуролли Кучла-

дими?

— Ҳуқуқий саводхонлик ҳозирги куннинг муҳим талабидир. Бироқ, ҳақ ҳуқуқларни муаммал билан бағланган оқчиликни ташкил қилиши ачинарли ҳол. Қонунбузарликка, фуқароларнинг ҳуқуқлари поймол этилишига айнан ҳуқуқий саводхонлигининг етишмаслиги сабаб бўлади.

Шу ўринда ҳарбий прокуратура органлари томонидан ҳарбийлар ўртасида ҳуқуқий саводхонликни ошириш бўйича қилинаётган ишлар ҳақида тўхталмоқчиман. Республика

ли қилинади. Қонунбузарликнинг кўпайишига йўл қўйган ҳарбий қисм командирларининг ҳисоботи тингланади. Камчиликларнинг зудлик билан бартараф қилиш чоралари ишлаб чиқилиб, унинг ижроси назоратга олинади.

— **Чегарачилар республика ҳудудига товар-моддий бойликларни ноқонуний равишда олиб қиришга уришган фуқароларга ҳам дуч келишадими?**

— Албатта. Бу бугунги куннинг долзарб муаммосидир. Ҳарбий прокуратура органлари МХК, Давлат чегараларини ҳимоя қилиш қўмитаси билан ҳамкорликда республика ҳудудига товар-моддий бойликларни гайриқонуний равишда олиб қиришга уришган фуқаролар билан ҳарбийлар ўртасида низо келиб чиқилишининг олдини олиш мақсадида доимий тадбирлар ўтказиб келмоқда.

2004 йил 2 август кунини Давлат чегараларини ҳимоя қилиш қўмитаси билан ҳамкорликда чегарадаги можадорларнинг олдини олиш, чегара постларида назоратни кучайтиришга қаратилган тадбирлар режаси ишлаб чиқилди ва ижро этиш учун жойларга юборилди.

Режада чегарага яқин жойларда истиқомат қилаётган фуқаролар билан урғушувлар ўтказиш, чегарада юз бераётган айрим қонунбузилиш ва тартибсизликларнинг оқибатини жамоатчиликка тушултириш лозимлиги кўрсатиб ўтилди.

Вазирлар Маҳкамасининг 2004 йил 10 августдаги «2004 йил ҳосили пахта ҳомаиёси йилги-теримини ўтказишга доир ташкилий чора-тадбирлар тўғрисидаги» қарори талабларидан келиб чиқиб, пахта четта ноқонуний равишда олиб чиқиб кетилишининг олдини олишга қаратилган тадбирлар натижасида 2004 йилнинг 27 сентябрга қадар чегарачилар томонидан 84 киши ушланган ва улардан 6653 кг пахта олиб қўйилган.

Хулоса қилиб шуни айтиш мумкин, Ўзбекистон Ҳарбий прокуратураси органлари билан Қуролли Кучлар тизимига қарувчи барча қўшин қўмондонликлари, ҳарбий қисм командирлари ва муассаса раҳбарлари ўртасида жамиятчилик ва қонунбузарликларга қарши кураш бора-сида ҳамкорлик урнатган.

Қўшинлардаги ҳар қандай қонунбузарлик ҳарбий прокуратуранинг эътиборидан четда қолмайди ва унинг сабаблари аниқланиб, ҳуқуқий баҳо берилади.

Бундан ташқари, «Прократура тўғрисида»ги қонуннинг 8-моддаси асосида Ҳарбий прокуратуранинг ташаббуси билан жойларда мувофиқлаштирувчи кенгашлар ташкил қилинган. Уларда округга қарашли барча қисм командирлари ва муассаса раҳбарлари иштирокида ҳар чорак, зарур ҳолатларда эса ҳар ой яқини бўйича қриминоген вазият таҳ-

Ҳарбий прокурорининг буйруғи билан ҳарбий прокуратура органларининг офицерлари жойлардаги ҳарбий қисм ва муассасаларга бириктирилган. Ҳарбий қисмларда ҳуқуқий билимлар қўни, қабул қуларини ташкил этиб, ҳарбий ҳизматчилар билан уларни қизқитиш масаласида бўйича суҳбатлар ўтказиб турилиши уларнинг ҳуқуқий саводхонлигини оширишда самара бермоқда.

— **Чегарада содир бўлиши мумкин бўлган жиноятларнинг олдини олиш борасида қандай ишлар қилинмоқда?**

— Ҳарбий прокуратура Миллий ҳавфсизлик хизмати ва Давлат чегараларини ҳимоя қилиш қўмитасига қарашли ҳарбий қисм қўмондонликлари билан жамиятчилик ва қонунбузарликларга қарши кураш бора-сида ҳамкорлик урнатган.

Қўшинлардаги ҳар қандай қонунбузарлик ҳарбий прокуратуранинг эътиборидан четда қолмайди ва унинг сабаблари аниқланиб, ҳуқуқий баҳо берилади.

Бундан ташқари, «Прократура тўғрисида»ги қонуннинг 8-моддаси асосида Ҳарбий прокуратуранинг ташаббуси билан жойларда мувофиқлаштирувчи кенгашлар ташкил қилинган. Уларда округга қарашли барча қисм командирлари ва муассаса раҳбарлари иштирокида ҳар чорак, зарур ҳолатларда эса ҳар ой яқини бўйича қриминоген вазият таҳ-

ЎЗБЕКИСТОН ҲАРБИЙ ПРОКУРАТУРАСИ

ФУҚАРОЛАРНИНГ ҲУҚУҚ ВА ЭРКИНЛИКЛАРИ,

ЖАМИЯТ ВА ДАВЛАТ МАНФААТЛАРИНИ

ҲИМОЯ ҚИЛИШ БЎЛИМИ БОШЛИҒИ, АДЛИЯ

ПОДПОЛКОВНИКИ МАМИРЖОН ТЕМИРОВ

БИЛАН СУХБАТ

«Ўзбекистон Республикасининг ҳимоя қилиш — Ўзбекистон Республикаси ҳар бир фуқаросининг бурчидир. Фуқаролар қонунда белгиланган тартибда ҳарбий ёки муқобили ҳизматини ўташга мажбур бўлишлар».

Ўзбекистон Конституциясининг 52-моддаси

ТИНЧЛИКГА ТАРОВИ

руҳан ва маънан баркамол бўлишлари талаб этилади. Ҳизматга айнан шундай йигитлар қаққурилиши учун улар ҳар томонлама, ҳолисона тиббий қўриқдан ўтказилиши керак.

— **Қуролли Кучлардаги ислохотлар, ҳарбий ҳизматга доир қонунлар ижроси ҳуқуқда гапириб бера-санми?**

— Қуролли Кучларни такомиллаштириш ва босқичма-босқич ислох қилиш давлатимиз сиёсатининг устувор йўналишларидан биридир. Шу боис мамлакат ҳудудига алоҳида ҳарбий округлар ташкил этиш ҳақида қарор қабул қилинди. Муддофа тизими самарали ишлаши учун ҳарбий қисмлар муҳим стратегик йўналишларга қараб жойлаштирилди. Чегара қўшинларини ислох қилиш, унинг бошқарув тизимига жиҳдий ўзгариш киритиш ишлари бошлаб юборилди.

Юртбошимиз таъкидлаганидек, армияни кучайтириш, чегараларнинг мустаҳкамлиги билан боғлиқ ишларга алоҳида аҳамият беришимиз бизнинг ташқи дунёдан ажралашига интилаётганлигини билдирмайд.

Ўзаро қамбарчас боғлиқ ҳалқаро макроиқтисодийёт шаклланаётган, алоқа, ахборот, технология муштараклик ошаётган бир пайтда Ўзбекистон ҳам бошқа давлатлар сингари умумий ҳавфсизлик ва ҳамкорлик маконига фаолият олиб боришга мажбур. Шу билан бирга суверен

қонунларга риоя этилиши устидан назорат олиб бориш Ҳарбий прокуратура зиммасига юклатилган. Шу боис, ҳарбий прокуратура органлари доимий равишда ҳуқуқни ҳимоя қилишчи идоралар билан ҳамкорликда ҳарбий қисмларда оқсак интизом ва жанговар шайлиқни таъминлаш борасида тадбирлар ўтказиб келмоқда.

Масалан, яқинда Қорақалпоғистон прокуратурасида Бош прокуратуранинг Қўнчиликни мустаҳкамлаш муаммолари ва прокурор-тергов ходимлари малакасини ошириш маркази билан ҳамкорликда «Ҳарбий ҳизматга тайёргарлик қилиш ва уни ўташ тўғрисидаги қўнчилик ижроси устидан прокурорлик назоратини такомиллаштириш муаммолари» мавзусида илмий-амалий анжуман ўтказилди. Унда ёшларни ҳарбий ҳизматга тайёрлаш тизимини такомиллаштириш ва ҳарбий касб нуфузини оширишнинг ютуқ ва муаммолари муҳокама қилинди.

— **Истиқлол тўғрисидаги ҳарбий прокуратурада қандай ўзгаришлар юз берди?**

— Мустақиллик берган неъматлар ҳақида кўп тўхталиб ўтирмоқчи эмасман. Бу тўғрисида олим ва сиёсатчилар кўпда қилишган. Халқимизнинг ўзи бу неъматларни ҳис этиб турибди. Газетчилик эътиборини бир нарсасга қаратмоқчиман. Мустақиллик бизга катта масъулият

ри ташкил қилиниб, мамлакат ҳудудига жойлашган собиқ совет армиясининг ҳарбий қисм ва муассасалари Ўзбекистон Қуролли Кучларига бўйсундирилди. Шу муносабат билан армияда қўнчиликнинг аниқ ва бир ҳилда бажарилиши устидан назорат олиб борувчи Қуролли Кучлар ҳарбий прокуратурасига зарурият туғилди.

Ўзбекистон президентининг 1992 йил 28 февралдаги фармони билан собиқ Иттифқоқ давридаги Туркистон ҳарбий округи прокуратураси Ўзбекистон Қуролли Кучлари ҳарбий прокуратурасига айлантирилди, Республика прокуратурасига бўйсундирилди.

— **Ватанимиз сарҳадларини қўриқлашда чегара қўшинларининг ҳизмати қандай бўлмоқда?**

— Тўғри, чегара мустаҳкамлиги юрда тинчлик барқарорлигидан далолатдир. Сарҳадларимиз дахлсизлиги мамлакатдаги барқарорлик, ҳавфсизлик, миллатлараро тотувликнинг бош омилга айланмоқда. Давлатимиз чегарасини юртимизнинг мард ва жасур ўғлонлари ҳимоя қилмоқда. Чегарачиларимиз учун барча шароит яратилган. ва улар олдига қўйилган вазифалари талаб даражасида бажариб келмоқдалар.

— **Ҳарбий ҳизматчилар ва соҳа муаммаларининг ҳуқуқий саводхонлиги талабига жавоб бера-**

қирмас эди.

Безилиска пулниги таъми К.Пирназаровнинг кўймайди. У кишининг ишончини суиестемол қилиб, уларни лақа тушириб пул топишдек энг тубан йўллари танлайди.

Комил ўзи ишлаётган муассасада довланаётган маҳкум Т.Асановни ўлжа қилиб танлайди. Унинг ишончига қириб икки ярим миллион сўм ваззига унга иккинчи гуруҳ ногиронлигини тўғрилаб беришни ва шу йўл билан озодликка чиқариб юборишни ваъда қилади.

Унинг алдовларига чўв тушган Асановнинг қариндошлари айтилган пулни келтириб қариндошларини. Лекин орадан анча вақт ўтса ҳам натижа бўлмаган, пулни қайтаришни ёки ваъдасини бажаришни талаб қилишди. К.Пирназаров эса нималарнидир баҳона қилиб улардан яна 335.000 сўмни алдаб олади ва жами 2.835.000 сўмни ўзининг эҳтиёжи учун ишлатиб юборади.

Шу тариқа у маҳкум А.Азизовнинг яқинларидан 1.400.000 сўмни, маҳкум С.Саломқудinovнинг яқинларидан 4000 АҚШ долларини, маҳ-

кум С.Алимовнинг қариндошларидан 389.000 сўмни, маҳкум М.Тоқидиновнинг яқинларидан 300.000 сўмни алдаб олади ва «ҳазм қилиб» юборади.

Ажабланарлиси, маҳкумларнинг «сахий» қариндошларидан биронтаси номига бўлса-да Ж.И.Мда жазо ўтаётганларини озод қилиш ёки уларга ногиронлик гуруҳини белгилаш К.Пирназаровнинг хизмат вақолатига қиқради-йўқми деб қизиқиб ҳам қўришмаган.

К.Пирназаров маҳкумларнинг қариндошларини чўв тушириш билангина қаноатланиб қолмай, ўзи билан бир муассасада ишловчи ходимларга ҳам фириб беришга киришиб кетади. Жумладан, М.Манноновдан «қарзга» 1.000.000 сўм, Н.Лимнинг онаси — Т.Лимдан 2000 АҚШ доллари олади.

Хуллас, ҳабрдийдалар К.Пирназаровнинг фирибгарлигидан ҳабар топиб тегишли идораларга мурожаат қилганга қадар у шунга ўдара тўқсизта жиноятни содир этишга улгурган.

Одил суд жиноятга яраша жазо белгиллади: у беш йил муддатга озодликдан маҳрум этилди. Сўзимиз бошида бежизга озодликнинг ҳақ-риҳақда гапирмаган эдик. Хулоса чиқариш эса ҳар кимнинг ўзига ҳавола.

«Ҳуқуқ» мухбири
Ғули ҲОҶИБОВЕВА суҳбатлашди

ҚОНУН БАРЧАГА БАРОВАР

Озодликда, ёру биродарлар орасида яшашдек бахтнинг қадрига ҳамма ҳам етавермас экан. Комил Пирназаров Жазони ижро этиш бош бошқармасига қарашли муассасага ишга кирганида вақти келиб унинг ўзи ҳам шундай муассасада жазо муддатини ўташи мумкинлиги ҳеч кимнинг ҳаёлига келмаган бўлса керак. Агар у жамият ва давлатга ҳалол хизмат қилишдан фирибгарлик йўли билан бойлик орттиришни устун қўймаганида бундай бўлмаслиги аниқ эди.

Шу муассасада уч-тўрт йил ишлаган К.Пирназаров сўнгги пайтларга келиб вазифаси нима эканлигини ҳам унута бошлади. Танишлари қўша-қўша иморат солаётган, «иномарка»лар минаятган бир пайтда ўзини ноқулай сеза бошлади. «Бошқалардан қаремим кам? Улар топган пулни мен ҳам топишим мумкин-ку, қанчонча маошни қутиб ашайман?» — ана шу саволлар унга ҳаловат бермай қўйди. «Хамманинг ўз бизнеси бор. Мен-чи, мен нимани қойил қилишим мумкин?».

2003 йили баҳор тугаб, ёз бошланган кунларда К.Пирназаров ўзининг «бизнес»ини кашф этади. Тошкент вилоят судининг ҳукми билан озодликдан маҳрум қилинган М.Холматовнинг

уқаси уни қидириб келган кундан бошлаб Комилнинг «фирибгарлик одисеяси» бошланади. К.Пирназаров ақасининг тезроқ озодликка чиқишини истаб келган М.Холматовга «озгина ҳаражати-дан қочмасан-»

иш, иккундай ишда ақан-гиз бола-чака-қилиб олдиға қайтиб боради» дея лўкма ташлайди. «Харажатдан қочиб йўқ, ишни битирсангиз бўлди», — дейди М.Холматов.

— Бир минг икки юз, «қўки»да, — дейди лўнда қилиб Комил.

Йилгит қандай қилиб унга 700 АҚШ долларини бериб қўйганини билмай қолади. М.Холматовнинг ақаси эса икки ой ўтиб кетса ҳамки озодликка чиқмайди. Чўнки маҳкумларни қасал-гиз бўйича гуруҳга ўтказиш ва озодликка чиқариш К.Пирназаровнинг хизмат вақолатига

ФИРИБГАРНИНГ ИНҚИРОЗИ

Унинг алдовларига чўв тушган Асановнинг қариндошлари айтилган пулни келтириб қариндошларини. Лекин орадан анча вақт ўтса ҳам натижа бўлмаган, пулни қайтаришни ёки ваъдасини бажаришни талаб қилишди. К.Пирназаров эса нималарнидир баҳона қилиб улардан яна 335.000 сўмни алдаб олади ва жами 2.835.000 сўмни ўзининг эҳтиёжи учун ишлатиб юборади.

Олимжон МИРЗАЕВ,
Республика Бош прокуратураси
бошқарма прокурори

